

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— Kr. za inostranstvo 15.20 Kr
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglašje iz Kraljevine Italije in inostranstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštni dekovnem zalogu:
Ljubljana št. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estere: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Zmagoviti letalski spopadi

Spet sestreljenih 22 angleških letal nad Afriko in Malto
V Sredozemlju potopljena sovražna podmornica

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 12. oktobra naslednje 869. vojno poročilo:

Zmerno delovanje topništva in izvidniških elementov na egiptskem bojišču. Stiri sovražna letala so uničila protiletalske baterije kopnih enot, tri nadaljnja pa nemški lovci v spopadu.

Bombniki osi za bombardiranje iz višine in strmoglavna letala so večerj podnevi in ponoči napadli letališče na Malto, sleden si v ponovnih valovih nad cilji.

Lovci v spremstvu so se spopadli v zmagovitih dvobojih z letalskimi silami sovražne obrambe. Šest letal so sestrelili nemški letalci, 9 pa italijanski lovci, ki so uspešno obstrlevali s strojnimi ognji mnoga druga sovražna letala. Tri naša letala se niso vrnila na oporišče.

Naša podmornica pod poveljstvom fregatnega poročnika Raoula Gallettija je torpedirala in potopila v srednjem Sredozemlju sovražno podmornico.

Nemški tisk o zmagah

italijanskih podmornic

Berlin, 12. okt. s. Novo zmagovito podjeje italijanske podmornice očaja pri britanski trgovski mornarici je v tujakih listih našel na komentarje polne občudovanja. Današnji listi govore obširno o dogodku in prikazujejo vse njegov pomen.

»Völkischer Beobachter« podčrtava najprej, da je sledila nova zmaga italijanske podmornice oziroma potopitvi velike severnoameriške oklopnice tipa »Mississipi«, nakar pripominja: Ako se upoštevajo velike izgube sovražnih brodov, zlasti izgube trgovskega brodarstva, velike tonaže, in ako se nadalje upoštevajo, kako redke so že postale ladje tega tipa na Oceanu, si lahko predstavljamo odločilno važnost novega uspeha, ki so ga dosegli Italijani. V teh smelih pomorskih podjetjih se znova kažejo borbeni duh in mornariške sposobnosti Ducejevih posadk. Zmaga italijanskih podmornic na Atlantiku očitno povečujeva resnost položaja v škodo Angličanov in Američanov, zlasti po razširjenju operacijskega področja nemških podmornic, ki obsega sedaj tudi vode skrajne južne afriške točke. Vdostvo pomorske vojne sil trojnega pakta se razvija v idealnem sodelovanju in ogroža v vedno večjem obsegu veliko področje življenjskih pomorskih poti sovražne koalicije. Delovanje Italijanov na južnem Atlantiku, pojav japonskih podmornic na istem morju in navzočnost nemških podmornic vse tja do Indijskega oceana so že vključili v operativsko pomorsko področje ves afriški kontinent, tako da na vseh oceanih sveta ni danes več poti, po kateri bi mogli Angličani, tako imenovani gospodari morja, pluti s svojimi parniki brez nevarnih tveganj.

Uničenje močnih sovjetskih oddelkov

Velika uspeha nemških in zavezniških čet pri Tuapseju in v Stalingradu — Odbiti sovražni poskusi za prekoračenje Dona

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 12. okt. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Sovražnikove sile, ki so bile obkoljene na cesti proti Tuapseju, so bile uničene. V hudih bojih po gorah je bil tako razbit velik del ene sovjetske gardne divizije, kakor tudi deli gorske streleške divizije ter razen tega zavzetih nad 400 postojank, pripeljanih veliko število ujetnikov in zaplenjenega mnogo orožja. Očiščenje zadnjih gnezda, v katerih sovražnik še nudi odpor, je na tem pragozdu podobnem ozemlju že v teku. Južno od Tereka so se izjalovili protinapadi sovražnika z visokimi izgubami.

V Stalingradu je bila popolnoma uničena sovražnikova skupina sil. Topništvo je potopilo večjo ladjo na Volgi. Letalske sile so nadaljevale uničevanje važnih železniskih prog vzhodno od Volge.

Na fronti ob Donu so zavrnile zavezniške čete več krajevnih napadov in poskusov prekoračenja reke.

V srednjem in severnem odseku fronte je bilo pri krajevnih akcijah izvidniških

in napadalnih oddelkov uničenih mnogo bunkerjev z njihovimi posadkami vred.

Zapadno od Petrograda je bil vržen preko reke nazaj zadnji ostanek sovjetskih sil, ki so tjakaj prodrele.

Oddelki nemških bojnih letal so bombardirali letalska oporišča na otoku in trdnjavi Malti. Opaženi so bili veliki požari in razdejavanja. V letalskih bojih nad otokom so nemški lovci sestrelili tri angleške lovce, dva nadaljnja pa od posadke bojnih letal.

V skupinah angleških letal, ki so podnevi priletela v veliki višini nad severno francosko in nizozemsko ozemlje, so sestrelili nemški lovci brez lastnih izgub 5 sovražnih letal. Pri dnevnih vzmetirjalnih poletih posameznih angleških letal nad severnim in severozapadnim nemškim ozemljem je imelo civilno prebivalstvo majhne izgube. Nad Severnim in Vzhodnim morjem so bila ponoči sestreljena tri angleška letala.

Nemška bojna letala so zadnjo noč z dobrim učinkom napadla pomembno pristaniško mesto v severovzhodni Angliji.

zvezi z možnostjo ustanovitve druge fronte ter z vprašanjem oskrbovanja Rusije in zavezniškim protinapadom v zapadnem Pacifiku. Trdi je, da bo boj s podmornicami dolg in težaven, toda da so izgube zavezniškega trgovskega brodarstva že manjše. Najnovejša je tudi izjava generala Wavella, ki je rekel, da je treba rešiti največji problem, problem gradnje ladij. Nesrečni general je rekel, da so izgube hude in zadržujejo vojaške operacije. »Daily Telegraph« je pisal: Preden pomagamo Rusiji, moramo prešteti svoje ladje. Resnica glede tega je naslednja: Nove gradnje Anglosasov kljub močnemu pospešku v zadnjih mesecih so zdaj približno na meji kapacitete starih in najnovejših ladjedelnic. Proizvodnja je, kakor potrjuje obvestila sovjetskega samega, še vedno pod potopitvami. Američani uporabljajo nenavaden sistem, ki ga lahko označimo za sleparskega, ko javljajo mesečno številke o tonazi novih gradenj v nosilni tonazi, ki je v odnosu 10:7 s tonazo izpodrivane. Tako se 4.3 milijona ton, ki so bile zgrajene po izjavah Američanov v prvih 9 mesecih leta 1942, in ki so se tako povečevale, zmanjšajo dejansko na 3 milijone ton. Ako k tem pristajemo milijon ton, ki se gradi v angleških ladjedelnicah, ni dosegena niti polovica tonaže, ki so jo sile trojnega pakta v isti dobi potopile. Nove gradnje torej ne krijejo potopitev in bodo sovražne nove gradnje ostale za nad 300 tisoč ton mesečno nižje od izgub, ki znašajo sedaj približno en milijon ton mesečno.

Zapoznalo ameriško priznanje

Buenos Aires, 13. okt. s. Ameriško mornariško ministrstvo javlja šele zdaj, da so bile tri težke ameriške križarke potopljene pred Salomonskimi otoki v spopadu, ki je bil 8. in 9. avgusta. Križarke so bile potopljene obenem z avstralsko križarko »Gamberra«. Izgube na morstvu so bile številne. Izgubljene križarke so »Quincy«, »Vincennes« in »Astoria«, vse izpodrivajoče 9 ali 10 tisoč ton.

Svarilo angleškega strokovnjaka

Stockholm, 12. okt. s. Angleški strokovnjak Fallas, piše v »Illustrated London News«, da je edina možnost dati Sovjetski zvezi olajšanje in oddih, ki ga tako nujno pričakuje in zahteva, totalna zmaga zavezniškov na Sredozemskem morju. Pisec svaril pred posiljanjem večjih dobav potrebnih Rusiji v škodo angleških priprav za ofenzivno vojno. Te dobave bi ogrožale tudi obrambo same Anglije. Obrambe Anglije — zaključuje Fallas — se ne sme zanemariti prevelikim izpolnjevanjem sovjetskih zahtev.

Junaško padla Fašista

Rim, 12. okt. s. V odredbenem listu PNF sta bila imenovana fašista Luigi Sandri, podtajnik GUFA iz Verone, in Francesco Brattina, član direktorija Fašije v Dol Oltei (Gorizia), ki sta junaško padla v borbi.

Mednarodni obrtniški kongres v Budimpešti

Budimpešta, 12. okt. s. Danes je bilo zaključno zborovanje mednarodnega obrtniškega kongresa. Bili so navzoči razen madžarskih oblasti zastopniki Italije, Nemčije, Švice, Španije, Finske, Hrvaške, Slovaške, Bolgarske, Danske in Rumunije, predstavljajoči v celoti 21 milijonov obrtnikov. Po nekaterih izjavah podpredsednika nemškega obrtniškega Gamera, ki je poudaril, da je kongres opravil pozitivno delo, je predsednik združenja italijanskih obrtnikov nacionalni svetnik Gazzotti v zaključnem govoru osvetlil vsa vprašanja socialnega, gospodarskega in političnega značaja, ki se tičejo obrtniškega dela. Predsednik Gazzotti je ob velikem odobravanju nazvoval zaključil kongres, naslavljajoč vdano misel šefom, ki grade dan za dnem novo Evropo, in moč, ki po njih ukazih delajo čast na bojiščih in pisajo strani slave največje epopeje.

Zasluge nemške delovne službe

Berlin, 13. okt. s. Nemški minister dr. Goebbels je večerj sprejel v svojem ministrstvu delegacijo 50 pripadnikov delovne službe, ki se udeležujejo v vzhodnih pokrajinah in ki so se posebno izkazali z delom na fronti. Dr. Goebbels je naslovil na delegacijo prisrčne besede in je ob tej priliki poveljeval odlično udeleževanje narodno-socialistične organizacije za nemško delovno službo. Dr. Goebbels je rekel med drugim, da v bodočnosti, ko se bo pisala zgodovina te vojne, ne bo mogoče pozabiti mož delovne službe, ki so borec skupno s četami na fronti gradili kilometre cest in sodelovali pri organizaciji oskrbe. Nato je generalni poveljnik delovne službe dr. Decker izročil ministru 68.356 mark, ki so jih zbrali mladi delavci na vzhodnem ozemlju za zimsko pomoč.

Letalski alarm v New Yorku

Buenos Aires, 10. okt. s. New York je večerj ponoči doživel nov letalski alarm, ki je trajal 7 minut. Nad mestom se je namreč pojavilo neznan letalo, ki so ga prveje identifikirali kot zavezniško letalo.

Proslava Kolumbove obletnice v Rimu

Resnobna svečanost ob 450 letnici odkritja Amerike — Ostra obsodba Rooseveltove izdajalske politike

Rim, 12. okt. s. V Rimu je bila danes resnobno proslavljena 450. obletnica Kristofa Kolumba z odkritjem plošče v spomin Italijanov, ki so padli v Ameriki za rimsko civilizacijo. Svečanost je bila v zgodovinski palači Antie Mattei, ki je sedež italijanskega središča za proučevanje Amerike. Svečanosti so se udeležili Eksk. Gaetano Polverelli kot zastopnik Vlade, inspektor prof. Guido Manzini kot zastopnik Stranke, podpredsednik Guglielmi kot zastopnik senata, podpredsednik Paulucci kot zastopnik zbornice, poslaniki Chila in Argentine pri Kvintinu in Vatikana, minister v. Blescen kot zastopnik japonskega veleposlanika, zastopnik bolgarskega in rumunjskega poslanstva ter številna zastopstva Vojske, Mornarice, Letalstva, zunanjega ministrstva in drugih državnih uprav. Častno stražo so držali oddelki 2. bersaljskega polka in miličinskih bataljонов »M« ter številno zastopstvo rimskega Fašista s prapori.

Po pozdravu Kralju in Duceju, ki ga je odredil zastopnik Vlade, je imel nacionalni svetnik Alberto Asquini svečan govor. Omenil je, da se s Kristofom Kolumbom časti, kar je najvišjega ustvaril italijanski genij v stoletjih ne samo za Italijo, temveč za človeštvo. Govornik je omenil, da bi moral biti današnji dan tudi simbol solidarnosti med kontinenti na osnovi medsebojnega spoštovanja samoodločb. Ob 450. obletnici odkritja Amerike pa so Zedinjene države, ki so bile v preteklosti najvnetejša boritelja za načelo kontinentalne avtonomije, uvrščene v orožju proti Evropi, izvajajoče program svetovne hegemonije. Na njih ščuvanje so zapletene in vojno tudi nekatere države Južne Amerike, ki se imajo Rimu zahvaliti za svoje rojstvo kot civilizirane države, svoj jezik in svojo vero, in to v času, ko se evropski narodi ne glede na žrtve branijo pred boljševiškim barbarstvom in borijo za civilizacijo, ki je tudi ameriška civilizacija.

Navajajoč besede, s katerimi je Duce v govoru dne 11. decembra označil odgovornost demokratičnega despotata iz Bele hiše in povzročitelja sedanje vojne, je nacionalni svetnik Asquini omenil, da spominjajoč se na Kolumbov dan naših in zmagovitih vojakov, ki so bore in zmagujejo na vseh frontah in vseh morjih v tej vojni, so že izpričali, da italijanska kri tu v štirih stoletjih in pol dala svoje življenje v Ameriki in na katerih žrtvah je Amerika zgradila svoje premoženje. Italija je z revolucijo Fašijev odprla pot socialni revoluciji za nastanek nove kulture dela, katere zgodovinsko potrebo zdaj že sami sovražniki občutijo, je že dokazala, da zna ukloniti tudi koalicijo anglosaškega imperializma. Sinovi, ki so prišli iz daljnjee Amerike pod praporo Littoria v abesinski vojni, so že izpričali, da italijanska kri tu di v oddaljeni Ameriki ne laže. Uklonjena bo tudi koalicija anglosaškega in moskovskega imperializma, ki je danes proti Italiji, materi civilizacije in proti izgraditvi nove Evrope.

Govornik je zaključil s pozdravom Argentini in republik Cile, ki sta znali s ponosom braniti svojo neodvisnost in integriteto svojih življenjskih odnosov z Evropo. Naslovil je pozdrav tudi tistim Italijanom v Ameriki, ki so zoper svojo voljo ločeni od nas in izpostavljeni vsemu zatiranju.

Po odobravanju in po pozdravu Argentini in Čilu je bila z vojaškimi častmi odkrita plošča, v kateri so vklesane naslednje besede: Ob 450. obletnici odkritja Amerike, dne 12. oktobra 1942-XX, v spomin Italijanov Amerike, ki so padli na bojiščih in v delu za civilizacijo Rima. Njih duh spremlja liktorske legije, ki bodo uklonile, kakor so že nekoč uklonile, predznost sleherne koalicije, ki je napadena proti Italiji, materi civilizacije.

Resnobna svečanost se je zaključila s pozdravom Kralju in Duceju.

Resnobna svečanost se je zaključila s pozdravom Kralju in Duceju.

Oster protest Čila v Washingtonu

Čilski predsednik preklical obisk pri Rooseveltu

Buenos Aires, 12. okt. s. Poročajo, da je predsednik čilske republike Rios odločil svoje potovanje v Washington.

Santiago de Chile, 12. okt. s. Kakor znano, je zaradi gorostasnih obtožb, ki jih je Sumner Welles v svojem govoru naslovil na čilsko vladu, predsednik države Rios preklical svoje potovanje v Washington, kamor ga je povabil predsednik Roosevelt. Obenem je bila ameriški vladi poslana protestna nota čilske vlade zaradi Wellesovih besed in predsednik Rios je s svoje strani odposlal naslednjo brzojavko Rooseveltu:

»Visoko cenim prijateljske izjave, ki jih je Vaša Ekselencija izrekla čilskemu poslaniku v Washingtonu o prisrčnosti, s katero ste hoteli sprejeti poset čilskega predsednika, čigar iskreno panameriško prepričanje in čustvovanje njegovega naroda dobro poznate. Zelo mi je neugodno, ker sem prisiljen obvestiti Vašo Ekselencijo, da me najnovejša uradna vesti, ki krožijo v Zedinjenih državah o mednarodnem položaju in o moji deželi, silijo začasno odreči se časti, da obiščem Vašo Ekselencijo.«

Berlin, 12. okt. s. Čilsko reakcijo na izjave Sumnerja Wellesa, in zlasti brzojavko, s katero je predsednik Rios sporočil Rooseveltu razložitve svojega uradnega obiska v Washingtonu, beležijo v Berlinu

kot zelo zasluženo lekcijo. Glede Sumnerja Wellesa je bila danes objavljena v Berlinu zelo zanimiva epizoda iz dobe tako znanega informativnega potovanja v prvih mesecih evropske vojne ameriškega podtajnika v zunanjem ministrstvu. V razgovorih, ki jih je imel ta ameriški državnik v Wilhelmstrasse, so nemški funkcionarji ugotovili z največjim presenečenjem, da Sumner Welles zamenjava Srbe s Slovenci. Celo pol ure je Rooseveltov odposlanec govoril o nekem vprašanju s to zmešnjavo.

Protest argentinskega veleposlanika v Washingtonu

Buenos Aires, 12. okt. s. Oficijozna nota obvešča, da je argentinski veleposlanik v Washingtonu Espi osebno izrekel Sumnerju Wellesu obžalovanje argentinske vlade zaradi njegovih nemiselnih obtožb. Ko ga je veleposlanik Espi pozval, naj pove za konkretna dejanja, ki so izzvala njegove izjave proti Argentin, se je Sumner Welles omejil na molk s pripombo, da gre za zadeve vojaškega značaja. Veleposlanik je nato ponovno izrazil nezadovoljstvo argentinskih uradnih krogov in argentinskega javnega mnenja sprito obdolžitev, ki niso točneje pojasnjena in ki so brez dokazov.

Podrobnosti o zmagi pri Ladoškem jezeru

Neučinkoviti poskusi Sovjetov, da bi prikrili katastrofo svojih divizij

Berlin, 12. okt. s. Vrhovno nemško poveljstvo je zvečer objavilo podrobnosti o uničenju sovjetskih divizij v bitki, ki je bila od 3. do 6. oktobra južno od Ladoškega jezera. Uničene so bile 19. in 25. gardna divizija ter 191., 259., 265. in 374. pehotna divizija. Hudo so bile potoklene oklopne brigade št. 16, 24, 98 in 122 ter 501. in 507. oklopni bataljoni, kakor tudi 22., 23., 33., 53., 137. in 140. pehotna brigada. Hude izgube so bile zadane 11., 527., 382. in 375. pehotni diviziji.

To je stvarnost dejstev, komentira DNB, stvarnost, ki jo vse potvorbe in vsi demantji Sovjetov ne morejo spremeniti, kakor tudi ne trik, ki so se ga poslužili sovjetski komisarji, ko so nadel rezervnim četam, ki so jih v naglici in besnosti zbrali v tem odseku, številke uničenih enot. S tem trikom se je hotelo očitno dokazati obstoj divizij in brigad, ki so jih uničile nemške čete. Kmalu bodo objavljena nadaljnja poročila, ki bodo popolnoma osvetlila stvarnost dejstev.

Prav to velja tudi za domnevne sovjetske uspehe na petrograjski fronti in sicer v predelu Sinjavina, to je kraja, ki se nahaja za nemškimi črtami. Da bi bili domnevni uspehi bolj verjetni, so si Sovjeti izmislili gladko neko nemško ofenzivo, ki naj bi se izjalovila. Na vsem tem, zaključuje DNB, ni niti sence resnice. Neresnične so tudi trditve glede izgub, ki naj bi bile zadane nemških enot.

Na finskem odseku

Helsinki, 13. okt. s. Poročilo o vojnih operacijah javlja: V zadnjih 24 urah mir na vseh frontah.

Danski prostovoljci na vzhodu

Kodaň, 12. okt. s. Zbor danskih prostovoljcev, ki je prebil štiri tedne dopusta na Danskem, se bo jutri vrnil na rusko bojišče.

Ladijska kriza Anglosasov

Pomanjkanje tovarne tonaže onemogoča in bo tudi v naprej onemogočalo Angliji in Ameriki vsako večjo akcijo

Rim, 12. okt. s. Skrbni Anglosasov zaradi pomanjkanja tonaže v zvezi z neizprosnou uničevalno vojno ladij trojnega pakta še posebno kažejo v pisanju tiska, ki je spremljen s poročili optimističnih ton v vrsto sovražnih ugotovitev. Izostala druga fronta in vedno ostrejši ukrepi, sprejeti v zadnjem času v Ameriki glede varčevanja z ladjami, dopuščajo sklep, da sedanja celotna tonaža sovražnikov trojnega pakta zadostja kot za njih neobhodne potrebe ter za vzdrževanje sedanjih front in oskrbovalnega prometa.

Gre v celoti za 25 milijonov ton, s katerimi razpolagajo. Od teh je 16 milijonov ton zaposlenih z oskrbovanjem Anglije z živežem in surovinami in s prevažanjem surovin iz središč proizvodnje v središča potrošnje v Ameriki. Ostane 9 milijonov za oskrbovanje Rusije, Avstralije in Srednjega vzhoda, kar je zelo malo, spričo velikih in nevarnih razdalj, ki jih je treba prevažati za dosego Arhangelska na severu in Perzijskega zaliva na jugu in ki zahtevajo 4 mesece za potovanje tja in nazaj, vstevši čas za nalaganje in razlaganje. Da je to v resnici zelo malo, potrjuje dejstvo, da je sovražnik v zadnjih mesecih često spremenil smeri konvojev, ki so bili poslani v določene kraje, da je lahko zbral svoja sredstva v najbolj nevarnih predelih. To se je zgodilo zaradi tega, ker je bilo treba nujno poslati pomoč in premagati trenutno krizo na neki fronti. Obenem pa to dokazuje splošno pomanjkanje tonaže.

Z nadaljevanjem sedanjega ritma potapljanja, bi bil sovražnik lahko prisiljen opustiti eno svojih glavnih prometnih poti, da bi s tem preprečil zmanjšanje tonaže na vseh prometnih poteh, kar bi povzročilo splošno oslabiljenje njegovih ofenzivnih in defenzivnih sposobnosti. Kljub novim gradnjam bi nadaljnje izgube v prihodnjih sedmih mesecih, to je do pred pomladjo leta 1943, zmanjšale sovražno tonažo za nadaljnjo tretjino.

Po vsem tem se vidi, kako resna je nevarnost, ki preti sovražniku od podmornice trojnega pakta. Zaradi nje je nasprotnik v stalni krizi, prisiljen k defenzivnemu vodenju vojne ter mu je sleherno ofenzivno delovanje onemogočeno. Treba je pomisliti, da so za prevoz ekspedicijskega zbora 200 tisoč mož, od katerega je polovica motorizirana, potrebni 3 milijoni ton, ki jih je treba odvzeti iz normalnega prometa. Vzdrževanje takega ekspedicijskega zbora zahteva stalno uporabo okrog 2 milijonov ton brodovja. V luči sedanjih dogodkov se lahko trdi, da bo pomanjkanje trgovinskega brodovja sovražnika tudi v letu 1943. prisililo, odpovedati se ofenzivnim operacijam v večjem slogu na novih frontah, v kolikor se ne bi hotel izpostaviti tveganju, oslabiliti že načeto učinkovitost na sedanjih operacijskih prizoriščih.

Nedostatnost nove ladijske proizvodnje

Rim, 12. okt. s. Anglosaška propaganda v zadnjem času na glas bobna o ogromni učinkovitosti protipodmorniških sredstev, ki naj bi jih imeli zavezniški na razpolago in ki naj bi jih proizvajali za pobijanje pomorskih sil narodov trojnega pakta. Gre za vrsto bajk, ki jih je treba prikazati v stvarni luči, zlasti glede proglašene proizvodnje sposobnosti ameriških ladjedelnic. Ako poslušamo radijske glasove in tiskano propagando sovražnikov, bi mislili, da so nove ameriške gradnje trgovinskega brodovja zavzele naravnost čudoviti obseg. Trdi se celo iz anglosaških virov, da je mesečna količina potopitev po podmornicah trojnega pakta reducirana skoraj na ničlo. Toda gre, kakor smo rekli, za brbljanje, ki ga demantirajo zaskrbljene izjave voditeljev sovražnih držav, ki so s svojimi izjavami v največjem protislovju. Pred nekaj dnevi je n. pr. ameriški mornariški minister Knox doslovno izjavil, da je kampanja proti podmornicam v tesni

Tri predstave Dopolavora

Koncert in šaljive točke so razvedrile gledalce, ki so se odlično zabavali

Ljubljana, 12. oktobra.

Pokrajinski Dopolavoro v Ljubljani v polnem obsegu nadaljuje započeto delo. Po odlično uspehi Rossinijevi proslavi v opernem gledališču je priredil v soboto in nedeljo tri predstave za člane in Oboroženo Silo.

Vse tri predstave je dajala potujoča umetniška skupina »Fiori del Sud« (Cvetke z juga), ki jo je najelo predsedništvo O. N. D. v Rimu. Družba potuje po vsej Italiji in prireja predstave in koncerte izključno za Dopolavoro. Fotovale je tudi po Dalmaciji in Hrvaški, kjer je prav tako razveseljevala članstvo in pripadnike Oborožene Sile.

Umetnostna družba »Fiori del Sud« je sestavljena iz samih dobrih umetnikov in umetnic ter nudi z izbranimi sporedi mnogo razvedrila in zabave. Znan je orkester pod vodstvom izkušene taktirke mojstra Leonide. Nadalje sodelujejo gđ. Rina Fiorini, ki poje v turškem radiu, dunajska violinska virtuosinja gđ. Babby Pleskov ter druge igralke in igralci, med njimi g. Memorena s svojim »sinčkom« ter pevec Albanesi.

Spored je obsegal več uspešnih točk. Koncert je izvajal nekaj priljubljenih komadov, vmes pa so nastopili solista Fiorini, ki je z uspehom zapela priljubljene pesmi, prav tako pevec Albanesi in končno violinistka Pleskov. Gledalci so vsako točko nagradili s ploskanjem. Za dobro voljo je poskrbel komik Memorena s »sinčkom« Giginom, ki je s posrečenim humorjem poskrbel za obilico zdravega smeha. Tudi ta točka je bila nagajana z živahnim ploskanjem. Gledalci so zapustili Pokrajinski sedež Dopolavora najboljše razpoloženi, kar je ponoven dokaz, kako potrebni so delavci in manj premožni sloji, ki se morajo preživljati s težjim delom, odpočitka in razvedrila.

Kakor rečeno, je Dopolavoro priredil tri predstave. Prva je bila v soboto zvečer za pripadnike Oborožene Sile, druga pa v nedeljo ob 15.30 za slovenske člane, uslužbenice in uradnike ter njihove družine, in tretja za italijanske člane in častnike. Vse tri predstave so zelo dobro uspeli. Nedeljska večerna predstava je bila dopolnjena s še nekaterimi posrečenimi točkami.

Drevi ob pol šestih bo četrti predstava družbe »Fiori del Sud« in sicer za pripadnike Oborožene Sile, tako za častnike kakor vojake. Spored bo razširjen in bo sodeloval tudi koncert. Predstave so brezplačne.

Iz Hrvatske

Zdravniški tečaj v Zagrebu. Zagrebška akademija za izpopolnitev izobrazbe zdravnikov je priredila tečaj za akutne nalezljive bolezni. Tečaj je posejalo 21 mladih zdravnikov. Prišel se je 30. septembra, zaključevan je bil pa 7. oktobra. Včeraj se je prišel nov tek tečaj.

Vodja hrvatske delovne službe v Bolgariji. V drugi polovici oktobra prispe v Sofijo vodja hrvatske delovne službe Palazek. Gre za uradni obisk z namenom seznaniti se z metodami in dosedanjimi uspehi bolgarske delovne službe.

Kmetijska razstava. Na letošnjem jesenskem zagrebškem velesejmu je bila prirejena tudi nemško-hrvatska kmetijska razstava. Priredila sta jo nemški državni prehranjevalni urad in hrvatsko kmetijsko ministrstvo. Vzbudiva je veliko pozornost. Njen namen je bil dati kmetom pobudo za povzdigo kmetijske proizvodnje. Ta razstava je bila po zaključku velesejma izpremenjena v potujočo in prirejena po vseh večjih mestih Hrvatske. Prva sta v vrsti Osijek in Travnik.

Nov način bilanciranja zavarovalnic. Finančno ministrstvo je izdalo nove predpise o sestavljanju letnih bilanc zavarovalnic. Obenem je bil podaljšan rok za objavo bilanc ter računov dobička in izgube za lansko leto do 30. novembra t. l.

Z Gorenjskega

Vodja krajevne skupine Koch se je posloval. V strankinem domu krajevne skupine v Kranju so oni dan v okviru posebne svadbenosti izročili članske izkaznice novim pripadnikom stranke. Obenem se je po poslovali dosedanj vodja krajevne skupine Herbert Arthur Koch. Na njegovo mesto je prišel Ludvik Klösch. Okrožni vodja Kuss se je zahvalil odhajajočemu vodji krajevne skupine in prosil novega vodjo, naj nadaljuje njegovo delo.

Preskrba prebivalstva s krompirjem. Šef civilne uprave v zasledenih pokrajinah Koroske in Kranjske, oddelek za prehrano in kmetijstvo je uredil preskrbo prebivalstva Gorenjske s krompirjem na nove letine. Kdor nima lastnega pridelka dobi kakšno »ce« za krompir, obsegajoče 51 odrezkov. Krompir se bo dobival na nakaznice do 25. julija 1943.

Predavanje o latinski Ameriki. V Radviljski predavalni predavalni na dan Erich Cerjak o Panami in drugih državah srednje in južne Amerike. Cerjak je bil svojčas novinarski ataše v Ameriki, in predaval je o svojih vtisih in doživljajih.

Vojaki iz prve svetovne vojne so zborovali. V Trzinu so zborovali oni dan v domu na »Skale« vojaki iz prve svetovne vojne. Zbralo se jih je 190. Sklenili so korporativno udeležiti se okrožnega dneva bivših bojevnikov, ki bo 18. t. m. na Jesenicah.

Vrsta zborovanj v radovljiskem okrožju. Od 28. septembra do 1. oktobra so bila prirejena na vseh sedežih krajevnih skupin radovljiskega okrožja zborovanja, na katerih so prešli zborovalci izkaznice o nemškem državljanstvu.

IMENA

- Kako se piše, mali?
- Jurček Podnožnik.
- A tvoj oče?
- Tudi Podnožnik.
- In kako se?
- Očka.
- Ne, ne mislim tako. Poleg Podnožnik ima še ono ime. No, kako ga pa kličete tvoja mama?
- Stari...

Filozofska fakulteta vzgaja najmanj — filozofov

Vzvišen in odgovoren je poklic profesorja kot vzgojitelja mladine in kot znanstvenega delavca — Kako je organiziran studij na naši filozofski fakulteti

Ljubljana, 12. oktobra.

Univerze v današnji podobi imajo za seboj dolg, več stoletij trajajoč razvoj. Motil bi se, kdor bi menil, da so bile priključane v življenje nasenkrat, ker se je tako zazdelo prav kakšnemu genialnemu možu, ki je kdaj odločil o usodi evropskih narodov. Današnje univerze imajo svoje zametke že v dobi rimljanskega gospodarstva v starem veku. Pri Rimljanah so posebni profesorji predavali retoriko in gramatiko, ki sta bili pri njih visoko v častih in sta pomenili najvišjo izobrazbo.

Po propadu rimskega imperija je prevzela njegovo dediščino rimska katoliška cerkev, ki je predvsem skrbela za študij in gojitve bogoznanstva, poleg tega pa se je smatrala tudi za edino poklicano voditeljico v vseh drugih znanstvenih panogah. Papeži so bili mišljenja, da smejo edino oni odločati in skrbeti za učne zavode, v katerih se je razpravljalo in poučevalo o raznih popolnoma posvetnih zadevah. V zvezi s samostani in škofskimi cerkvami so nastajali prvi izobraževalni in znanstveni zavodi. Med prvimi šolami so bile zlasti pravne, ki so nastale v 11. stoletju v Italiji. Najznamenitejša so bile v Raveni, Bologni in Padovi. Slovila je bila tudi medicinska šola v Salernu. Vse te »fakultete« pa so imele še vedno duhovsko-verški značaj.

Filozofska fakulteta edina poleg teološke

Velik korak naprej v razvoju univerz je bil napravljen, ko je bila ustanovljena v 12. stoletju univerza v Parizu. Obsegala je teološko in filozofsko fakulteto. Slednje seveda ne smemo razumeti v današnjem smislu. Obsegala je poučevanje in znanstveno delo na vseh poljih medicinske, pravne in filozofske stroke. To je razvidno tudi iz kasnejšega razvoja. Pariška univerza je postala kmalu vzor za vse podobne visoke šole, ki jih je bilo po Evropi vedno več.

Vse so bile pa še vedno pod strogim nadzorstvom cerkve in po odredbi papeža Honorija je mogel postati »magister« (učitelj, predavatelj) na univerzi le tisti, ki je imel dovoljenje škofa ali patrona verske ustanove, pri kateri je šola delovala. Fakultete so se izcimile iz prvotne organizacije tako, da so se predavatelji teologije, prava in medicine združili v samostojne, osem podobne zajednice, ki jih je potem papež Gregor IX. priznal v Parizu kot samostojne kolegije, imenovane ordines ali fakultate. V začetku so bile torej le tri fakultete, ki jih moramo pristevati med najstarejše: teološka, pravna in medicinska.

Četrta fakulteta je nastala šele kasneje. Bil je to kolegij tako imenovanih »svobodnih umetnosti«. Ta kolegij je zamelek današnje filozofske fakultete. V začetku je bila naloga teh učiteljev, da so pripravljali svoje učence za študij ene izmed treh višjih znanstvenih strok. Podrejen položaj filozofske fakultete je razviden tudi iz tega, da so v njenem okviru često predavali tudi učenci »sholares« višjih fakultet.

Enakovredna drugim je postala šele mnogo pozneje

V kasnejšem razvoju, ko se je znanstveno delovanje vedno bolj osvobodilo cerkvenega tutorstva, ko se je vedno bolj širila vedoželjnost in kasneje tudi učna obveznost, ko so bile v zvezi z ogromnim kulturnim in civilizacijskim razvojem človeštva v novem veku, priznane tudi neke manj pomembne vede za enakovredne, se je filozofska fakulteta osvobodila podrejenega položaja. Postala je enakovredna ostalim trem, ki se jim je v novejšem času pridružila še tehnična fakulteta. Danes je poleg samostojnega znanstvenega dela, ki se mu pa razumljivo more posvetiti le majhen odstotek slušateljev, glavna naloga filozofske fakultete, pripravljati mladence in mladenke za bodoče vzgojitelje in učitelje na srednjih šolah.

Zdi se, da je označba fakulteta nekoliko nerodna. Laik pomislil pri njenem nazivu vedno na nekaj drugega, ne pa na fakulteto, ki pripravlja mlade ljudi za profesorski poklic. Da je ostalo pri tem nazivu, je pač zasluga enega izmed glavnih predmetov, filozofije, ki se že od nekdaj privzema najuglednejše mesto med vsemi vedami, postavljajoč se celo nad nje. Filozofija ima v zgodovini človeške misli in znanja najstarejšo zgodovino in je nekoč obsegala prav vsako znanje. Dejansko se pa na današnjih filozofskih fakultetah poučuje in razpravlja mnogo več o drugih predmetih, kakor bomo videli spodaj. Razmeroma vzgojijo današnje filozofske fakultete še najmanj filozofov. Zato je pravilnejši naziv, kakor ga imajo Italijani: Facoltà di Filosofia, Lettere e Scienze — Fakulteta za filozofijo, književnost in znanosti.

Poklic profesorja kot učitelja in vzgojitelja srednješolskega dijaštva je eden najlepših in tudi najodgovornejših. Njim so zaupani v oblikovanje ljudi v najbolj občutljivi razvojni dobi. Biti profesor v polnem obsegu besede in najboljsem smislu je dolžnost, ki jo le redki izpolnijo. Številni so dobri učitelji, pa slabi vzgojitelji. Prav tako jih ni malo, ki so dobri vzgojitelji, pa slabi učitelji. Oboje pa so le redki.

Morda je temu kriv tudi univerzitetni študij, ki čisto trpi zaradi težkih gnotičnih razmer, v katerih se pripravljata večina našega akademskega dijaštva. Zdi se, da se posveča vse premalo pozornosti pedagogiki, to je vzgojitelstvu, vse preveč pa znanstvenemu delu v svoji stroki. Vsak filozof, to se pravi študent filozofije bi moral biti doma v pedagogiki, kakor je v svojem materinskem jeziku.

Študij traja štiri leta

Študij na filozofski fakulteti traja praviloma 4 leta, to pa le tedaj, če študent polaga izpite v predpisanih terminih. Abiturient, ki se je odločil za filozofsko fakulteto, se mora tudi odločiti za svoj specialen predmet. Možnosti je veliko, na razpolago mu je 27 skupin, iz katerih se po uredbi filozofske fakultete delajo izpiti.

Vsaka skupina obsega tri predmete ali skupne predmete. Prvi je glavni strokovni predmet, drugi je tudi še glavni, tretji je pa pomožni. Vsak študent se seveda najbolje pripravlja za snov prvega predmeta, katerega izpit je obenem tudi diplomski ali zadnji.

Skupine so naslednje: 1. za teoretično matematiko, 2. za uporabno matematiko, 3. astronomsko, 4. fizikalno, 5. fizikalno-kemijsko, 6. kemijsko-fizikalno, 7. praktično-kemijsko, 8. mineraloško-geološko, 9. biološko, 10. fizikalno-geografsko, 11. antropogeografsko, 12. skupina, v kateri je glavni predmet slovenski (ali srbohrvaški) jezik a staroslovenskim jezikom, 13. skupina, v kateri je glavni predmet zgodovina slovenske (ali srbohrvaške) književnosti, 14. skupina ima tudi glavni predmet kot 13. skupina, drug pa je naslednji glavni predmet, 15. slovenska, 16. klasična, 17. orientalska, 18. romanska, 19. germanska, 20. za zgodovino Italije in Slovenije, 21. za občo zgodovino, 22. za umetnostno zgodovino, 23. za primerjalno književnost, 24. etnološko, 25. filozofska, 26. psihološka in 27. pedagoška.

Kdaj se delajo izpiti

Izpiti iz posrednih predmetov se delajo vsak zase oziroma iz vsake izmed treh skupin posebej. Da doseže pravico polagati izpiti, mora akademik imeti zadostno število polnopravnih semestrov. Najprej lahko polaga izpit iz pomožnega predmeta ali kakor ga študenti imenujejo iz c. predmeta. Za ta izpit zadostujejo 4 semestri ali dve leti študija. Naslednji izpit iz drugega ali b. strokovnega predmeta pride na vrsto po šestih semestrih (skupaj namreč) ali po treh letih študija. Konec četrtega leta ali po osmem veljavnem semestru pride končno na vrsto glavni strokovni izpit ali diploma.

Seveda je akademiku dano na izbiro, da izpiti lahko polaga tudi kasneje, imeti pa mora vedno najmanj toliko veljavnih semestrov, kakor so predpisani po uredbi. Izpolniti pa mora še en pogoj. Imeti mora v predpisnem času skupno predavanj in potrebnih vaj iz vsakega predmeta za glavni predmet najmanj šest, za drugi

Nova „Traviata“ na našem odru Debut opernega tenorista D. Čudna, prvič Violeta z Vidalijskega

Ljubljana, 13. oktobra

»Nova? Hm, smešno!« Kar vidim in slišim jih, tiste rojene čemerne iz poslednje kvaražugone. Z vavšeno zaničljivostjo se kremžijo v posmeh, češ, da je Traviata do popolne obrabljenosti prepeta opera in da so jo že davno poslušali v tem in onem velemestu, ampak z drugačnimi umetniki, z drugačnimi kulisami, ne pa z začetniki in z našo bornostjo.

Nezdraviljivo so ti zabavljalci, ki skušajo s svojo nergavstvom izkazati, da so v svojem okusu in izbirlivosti visoko nad nami, ki smo še sposobni govoriti in pisati o »novi« Traviati ter se celo vidno navduševati nad začetniki in nad našo novo uprizoritvijo.

Hvala bogu, da je takih strupenjakov, ki sami sebe kvirajo vsak užitek in ga skušajo pokvariti še drugim, odprtim, zdravim, naivno sprejemajočim dušam, med nami vedno manj. Včasih jih je bilo mnogo, zlasti po ložah, in marsikaj smo pretrpeli zaradi njih. Tudi mi smo poslušali Traviato tu in tam, na severu in jugu, v različnih jezikih, s slavnimi dirigenti in slavnimi solisti. V Ljubljani pa smo jo gledali od sezone 1897/98, ko je bila njena slovenska krstna predstava, nešteto krat. Zato bi se v vsi svoji skromnosti drznili reči, da je bila sobotna naša uprizoritev Traviate v tolikih ozirih nova, da sem upravičeno zapisal v naslovu: Nova Traviata.

Dobila je novega dirigenta, ki je dal vsi operi z odprtjem novih strani partiture, z restavracijo cele vrste prizorov, ki jih v Ljubljani še nismo slišali, s svojimi skromnimi podajanjem umetnine resnično novo glasbeno obliko. Demetriji Zebri je opravil svojo nalogo odlično, pa čeprav bi se ne strinjali z vsemi njegovimi temi. Stojim na stališču, da je vsako individualno pojmovanje in svojsko podajanje opere svojevredna dragocnost in lepota, torej višje kakor šablonskost ali kopija.

Imela je novega režiserja. Še nikoli ni bila Traviata pri nas tako lepo, elegantno in prijazno uprizorjena. Salon z veliko družbo v 1. dej. in vsa nova grupacija, vse igranje dan in gospodov je bila naravno kakor že dolgo ne. Prijetno intimna je soba pri Alfredu na deželi, zelo primeren salon pri Flori v Parizu in končno pri Violeti soba z oddeljenim alkovnom. (Tu bi si želel le stopa, ker je zdaj soba oddelno prevzeta.) S to uprizoritvijo je Ciril Debevec prinesel nov dokaz svojega okusa in čuta za stilstnost, zlasti pa dokaz, da zna osebe vzgojiti za pravilno in dosledno napeto in živo igranje ter vedenje.

Zadnja naša Traviata pa je dobila še dvojne najvažnejše novosti: novo Violeto in novega Alfreda — dve novi duši, novi bitji.

Ljubljancem, ki so že tolikokrat poslušali Traviato in jih je zlasti Zlata Gjurgjeva s svojo tipično, vulkansko vročo in izrazito erotično Violetto privlačevala zmezo znova — Ljubljancem so se radovali dveh novih glavnih pevcev: zelo je priljubljena naša Vidalijska in njene kreacije Mimi, Margarete in Jolante so med vsemi nepozabne, a že nekaj mesecev je šumjalo ime D. Čudna kot novega opernega tenorista posebno lepih obetov za bodočnost. In Ljubljancem so izrazili svojo radost in izredno zanimanje s tem, da so napolnili Opero kakor pri najbolj senačni noviteli.

Pa smo na svoje polno zadovoljstvo resnično doživeli senzacijo: Vidalijske je izkazala izvrstno pevko in igralko tudi v partiji, ki je temeljno čisto drugačna kakor je navedenih troje njenih največjih triumfov in kakor so vse njene ostale partije.

Nprena skritost ali, da imajo oglaš v slovenskem Narodnem velik uspeh.

Kadar potrebujete bar koli, se poslužite oglaš v slovenskem Narodnem.

OGLAS V SLOV. NARODU: POMENI USPEH

Za tati dan sprejeto na oglašni oddelki naročila zmerom samo do 9. ure dop.

Del prodigio della Lampada Osram

Un filo già spiralizzato viene ancora riavvolto su se stesso a spirale. Da questo processo di lavoro, che non può essere seguito ad occhio nudo, risultano distribuite, su di una lunghezza di cm. 2 1/2, circa 3600 spire che sono di nuovo avvolte in più di 100 altre spire, senza che esse abbiano a toccarsi fra di loro. La superficie del filo che disperde calore diventa così la più piccola possibile e l'efficienza luminosa, la più alta che si possa raggiungere.

Perciò si ottiene con le LAMPAD E OSRAM-D molta luce e poco consumo

Žice že enkrat oblikovane v obliki vijčnice se navije še enkrat v obliki spirale. S tem postopkom pri izdelovanju, ki ga ne moremo videti s prostim očesom, dosežemo na razdaljo 2 1/2 cm. okoli 3600 zavojev, ki so potem na novo naviti v obliki drugih stotih zavojev, ne da bi se med seboj dotikali.

Površina žice, ki izžareva toploto postane tako kar najmanjša in svetlobni efekt največji, ker jih je mogoče doseči. Zelo dosežemo z

OSRAM-D ŽARNICO mного svetlobe in majhno porabo

G 3

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Torek, 13. oktobra: Edvard

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Speča lepota

Kino Sloga: Cenerentola — Pepelka

Kino Union: Svet bo trepetal

Umetniška razstava slikarja Miloša Šušteršiča »Dolenjska vasa« v galeriji Obersnel na Gosposvetski cesti. Odprta od 9. do 18.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12, in Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta.

Dobitki meranske loterije izžrebani

Rim, 13. oktobra

V Meranu je bila v nedeljo največja letošnja konjska dirka čez zapreke. Dirkači so se borili za veliko meransko nagrado na dirkališču Maia. Potek dirke je bil zelo razburiljiv. Nastopilo je 21 konjev. Padec treh konjev favoritov, ki so vodili skoro na vsaj progi, je bil v korist konju Tabularasa, ki je tudi zmagal.

Končni rezultati so naslednji: 1. Tabularasa iz konjušnice Carlini. Jahal ga je Lorenzetti; 2. Amoretto, ki ga je jahal Palagi; 3. Fabio, ki ga je jahal Delfini; 4. Macchiavella; 5. Teofania. V zvezi z izidom dirke je bilo tudi žrebanje za dobitke znane meranske loterije. Glavni dobitki so odpadli na naslednje srečke:

2.000.000 lir je zadel srečka T 81.398, prodana v Bologni; 1.400.000 lir je zadel srečka M 92.275, prodana v Napoliju; 1.000.000 je zadel srečka A1 34.373, prodana v Padovi; 500.000 lir je zadel srečka U 74.034, prodana v Albaniju; 179.506 lir je zadel srečka E 19.499, prodana v Bariju.

Sportni pregled

Hrvatska — Bolgarija 74:59. Ze včeraj smo zabeležili rezultate zmagovalcev na meddržavni lankotalski tekmi Hrvatska — Bolgarija. Razen v treh disciplinah so vsa prva mesta zasedli Hrvati, ki so izboljšali tudi tri svoje rekorde, in sicer Gal v teku na 100 m (11 sekund), Despot v teku na 400 m in stafeta v 4x400 m (3:30.5). Od Bolgarov je bil najboljši stari Dojčev, v skoku v daljino pa je zmagal Angelhajtov s 6.56 m. Tekmovanje se je končalo z zmago Hrvatske 74:59.

Termini italijanskega smučarskega prvenstva. Glavni odbor italijanskega smučarske zveze se je te dni sestel v Rimu in določil termine za letošnje smučarsko prvenstvo. V dnevih 23. 24. januarja bodo okrožna prvenstva. Dne 7. marca bo »Prvenstvo italijanskih dolin« v San Candidu. V prvi polovici februarja bo v Solvi v dolini Gardena prvenstvo druge kategorije, absolutno žensko in moško prvenstvo pa bo od 20. do 30. februarja v Abetono. Prvenstvo v histrostnem drsanju bo od 15. do 17. januarja v Bardonecchi, v umetnem drsanju pa od 29. do 31. januarja v Milanu.

Radio Ljubljana

SREDA, 14. OKTOBRA 1942-XX

7.30: Pisana glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 12.20: Komorna glasba. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Pesmi in napovedi. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenski. 13.20: Orkester vodi dirigent Segurni. 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Pisana glasba. 14.30: Simfonična glasba. 14.45: Poročila v slovenski. 17.15: Koncert sopranistke Koenije Kušejeve. 17.35: Koncert pianista Carajana. 19.00: »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Simfonična glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaske pesmi. 20.45: Radio za družino. 21.00: Prenos iz Milanske Scale: Anfonio, opera v enem dejanju Arturoja Honigera. — Čudežni mandarin, opera v enem dejanju Belle Bartoka. — Carmine Barana, opera Karla Orffa. Po končani operi: Poročila v italijanski.

Inseriraj v »Slov. Narodu«

Fr. Ad. Subert:

Kritičnost italijanske gledališke publike

Nežni čut za čistost in pravilnost tonov v petju in govorici

V gledališčih se iskri ne le umetnost, ampak tudi duša naroda. Stopi v gledališča raznih narodov in že na prvi večer spoznaš v vsakem temperamentu slojev, ki ga posejajo, o nekaterih večerih pa temperament vsega naroda. Obilje italijanskega temperamenta in ko italijanske narodne narave spoznaš najbolj med gledalci v gledališču.

V Italiji služi gledališče množicam občinstva predvsem za zabavo. Včasih celo izključno. Morda se mase zanimajo nekoliko za neznane jim novosti. Ali kdor koli je bil prisoten pri kakih operi vsaj enkrat, poslušal godbo poslej le še z enim usedom, dokler ne zadoni iz orkestra ali z odra kakšna posebno priljubljena arija.

Ce pa se z arijo ali s kakim drugim priljubljenim melodičnim mestom, ki ga je orkester izvajal pravkar izrazilo, dejanje tudi zaključilo, tedaj zazveni po gromovitem aplavzu ista melodija iz pridržanih glasov tudi v občinstvu. V trenutku se pridruži ves parket in parter, brni in brunda ter polglasno prepeva kar je pravkar slišal iz orkestra ali z odra. Tulec presenečen smehljaje poslušal, a se pomislil, da bi delal isto. Če se še ne čuti že dovolj udomačenega.

Tako je bilo, ko sem posetil v Genovi gledališče Politeama regina Margheritta pri operi »Carmen«, v Milanu Scalo pri operi »Edmea«, pri baletu »Amor« po sceni Casarjevga prihoda, a čisto še drugje.

V premorih si občinstvo zelo živahno šče zabave, bodisi po ložah, bodisi v foyeru. Po ložah se opravljajo številni obiski, ki imajo isto družabno veljavo, kakor bi se bili zgodili v domačih salonih. Nekateri rodine sprejemajo redno v ložah, ker se doma s sprejemanjem posetnikov neradi dajejo motiti.

Zanimivo mi je bilo opazovati italijansko živahnost pri gledaliških igrah, ki so bile občinstvu novosti. Pri teh je bila pozornost včasih vprav napeta, in občinstvo je bilo takoj po vsakem aktu ali po posamezni ariji gotovo s svojo sodbom, bodisi ugodno ali slabo. Točke, ki so všeč, se takoj poplačajo s ploskom, včasih že strašnim in z zahtevanjem, na se ponovi — točke pa ki niso všeč, se naglo obsodijo. Sikanje, življenje, poslehljivi »bravii«, klicanje najrazličnejših malo laskavih besed velja istemu skladatelju ali pevcu, kateremu so morda pred petimi minutami hrupno ploskali ali mu klicali »bis!« (še enkrat!). Po zaključenem aktu pa je lahko zopet navdušeno pohvaljen.

Italijan pri svoji od zdravja prekipenja-joči živčnosti ne more v gledališču pritižiti svoje trenutne zadovoljnosti ali nezadovoljnosti, temveč mora oboje takoj izraziti ali s pohvalo ali z gajo, ki bruhne včasih v uničujoče življenje in besno krčenje ali pa celo v metanje oranz in drugih, čisto manj prijetnih predmetov na oder.

Ako bi v toku vsega akta nič živo ne zajelo italijanskega občinstva, čna reč ga celo pri drugače najživahnejši zabavi prav gotovo spravi v ogenj: v operi kak pogreš-ton, v drami napačno izgovorjeni vzklici ali pa groba slovnika hiba.

Italijansko uho je pač tako fino, da ne prenese niti najmanjšega slozvočka, ki mu zahrešči na ušesni bobenček. Pri tem občuti toliko bolečino, da nekateri kar vzkrivkajo, a drugi se olajšujejo že kar komično. Bolestno ječanje ali zadrževano posmehljivo posenemanje srake je najmilejša posledica umetnikovega izpodtikljava; glasno mrmljanje, vzkriki, mjavkanje in zavijanje se dvigne včasih po vsem gledališču — in po dvorani lete besede, med katerimi je zelo dvomiseln »cane, cane« najnavadnejša.

Včasih nastopi občinstvo z resnično brutalnostjo proti nesrečnemu umetniku, ki je s pogrešnim izgovorom ali petjem izzval proti sebi vihar vsega gledališča.

Kadar koli sem bil prisoten pri takih pri-zorih, sem zavidal Italijanom njih nežni čut za čistost tonov v petju in govorici. Kje smo v tem pogledu mi! Tisočkrat sem želel v Italiji in zlasti doma, da bi slišal in duha našega občinstva postal tako občutljiv za lepoto zvoka jezika in petja, kakor je občutljiv sliš in duh italijanski. Goto opa-zarjanje, osebno in javno, ter kritika sta doslej po vseh skušnjah ostala pri nas brez-uspešna.

S svetim ognjem in vzvišenimi mislimi hodi italijansko občinstvo le na premiero tako oboževanih ljubljencev, kakršni mu je bil Giuseppe Verdi. Tedaj zares šumljajo po gledališču peruti Umetnosti, tedaj je za-jeto vse le po glasbenem delu in se utapja v absolutno občudovanje ter burno navduševanje.

(Odiomek iz 1. knjige »Moje divadelni toly« upravnik Narod. divadla Fr. A. Sub-erta, dramatika in gledališkega zgodovinar-ja v Pragi.)

DNEVNE VESTI

— Brescijske Črne srajce so poštaste spomin G. D'Annunzia. V Vittoriaru pri mestu Salo se je pomudil brescijski Zvez-ni tajnik, ki je v spremstvu krajevnih predstavnikov položil lorjorev venec na grob G. D'Annunzia v imenu vseh bres-cijskih Črnih srajc in v počastitev spo-mina znamenitega književnika. S šopki cvetic je okrasil poslednje domovališče fiumskih borec, ki so padli, sledeč Ga-brielu D'Annunziu. Zatem se je brescijski Zvezni tajnik zanimal pri arhitektu Maroniju glede del pri zgradnji mavzoleja, v katerem bodo pokopani telesni ostanči G. D'Annunzia in njegovih borec.

— Iz »Službenega lista«. Službeni list za Ljubljansko pokrajino kos 81 z dne 10. oktobra 1942-XX E.F. objavlja zakon z dne 7. maja 1942-XX št. 853. Odobritev konvencije, sklenjene z dne 27. oktobra 1941 v Zagrebu med kraljevino Italijo in Nezavisno državo Hrvaško, za preprečevanje dvojnega obdaveževanja z neposred-nimi davki in zadevna konvencija.

— Usodna avtomobilska nesreča se je pripetila v Valle San Bartolomeo pri Ales-sandriji. Avtokar, na katerem se je peljalo deset oseb, je zaradi trenutnega defekta zavore zavozil v globino petih metrov. Pri silnem sunku je bilo sedem oseb lažn ranjenih, tri pa so obležale z nevarnimi poškodbami. Vseh deset je bilo pripeljanih v aleksandrijsko bolnišnico, kjer pa sta Josipina Spina ter Alojzij Scavo podlegla za smrtnimi poškodbami.

— Srečnosne številke. Dne 10. oktobra so bile izrečane sledeče srečnosne loto-rijske številke: Venezia 44, 73, 47, 89 in 27. Bari 14, 88, 15, 66 in 43. Cagliari 70, 57, 60, 11 in 13. Firenze 50, 5, 43, 48 in 57. Genova 87, 3, 78, 32 in 60. Milano 85, 22, 39, 2, 19. Napoli 75, 53, 54, 45 in 31. Palermo 77, 68, 67, 49 in 10. Rim 39, 13, 65, 90 in 22. Torino 28, 45, 35, 24 in 34.

— Zdravstvena služba v Dalmaciji. Agencija »Agite« poroča: Zdravniki, iekar-narji, veterinarji, babice in zobotehnik, ki nameravajo izvrševati svoje poklicno delo v dalmazijskih priključenih pokrajinah, se morajo vpisati v sezname profesionalcev, kakor so bili predpisani in urejeni na pod-lagi guvernerjeve odredbe z dne 10. julija t. l. Za one, ki niso italijanski državljani, je potrebno, da so bili rojeni od staršev, ki so stalno bivali v priključenih pokraji-nah, ali da stanujejo na tem področju stal-no že 15 let ali pa da pravilno govorijo ter pišejo v italijanski.

— Za mrtvega proglašen. Okrožno sodi-šče v Ljubljani je uvedlo postopanje, da se proglasi za mrtvega čevljar Ivan Kodrič, rojen 13. novembra 1873 v Stražišču, pri-stojen v Stražišče—Kranj, stanujoč v Ljubljani, štepanja vas št. 19. Je nekako sredi poletja 1921 odšel z doma za delom. Domneva se, da je mrtve, ker bi se sicer gotovo javil ali pa vrnil.

— Iz Zadržnega registra. Pri Zadržni hranilnici, zadrugi z omejenim jamstvom v Ljubljani se izbrisača člana upravnega odbora dr. Pestotnik Pavel in dr. Tomi-nšek Fran, vpiseta pa se člana upravnega odbora Vrečar Franc, blagajnik uprave »Jutras«, in Flegar Stane, uradnik mestne-ga poglavarstva, oba v Ljubljani. Pri Ljudski posojilnici, zadrugi z neomejenim jamstvom v Novem mestu, se izbriše do-sednji član upravnega odbora Weble De-metriji, vpisane pa novozvoljeni član uprav-nega odbora Murn Franc, posestnik, Vel. Orehek št. 20.

— Nagrade 5 milijonov lir za poljsko se-zono 1942-43 se uveljavljajo nametu doteda-njih tih nagradnih natečajev za žitno bitko za žitno zmago, za zvišanje pridel-ka krompirja in krompirja ter za splošno na-

predek in vzrejo živali samo eden na-gradni natečaj, ki predvideva nagrado vsoto petih milijonov lir. Razen tega je treba upoštevati še nagrade posameznih zavodov.

— Počastitev 99 letnega garibaldinca. V občini Nibbiola živi dekan garibaldincev Anton Marchetti, ki je doživel te dni svo-jo 99 letnico. Starček opravlja sicer še vsa dela, je duševno izredno bister in veder ter čita vsak dan več časnikov brez upora-be naočnikov. Ob priliki svojega 99 rojst-nega dne je bil deležen prisrčne počasti-ve od strani svojcev, svojih prijateljev in spoštovalcev, ki jim je podrobno opisoval vojne dogodke iz svojih garibaldinskih spominov.

— Deveta medpokrajinska umetnostna razstava je bila otvorenja v Bologni. Na razstavi, ki jo je organiziral sindikat lepih umetnosti za Emilijo ter Romagno, je raz-stavljenih 231 umetnin emilijskih ter ro-manskih likovnih umetnikov, od katerih se jih je udeležilo razstave 106.

— Na predvečer poroke deležen počte-nega imena. O redkem dogodku poroča ze-lo izbrpno italijansko časopisje iz Milana. Lani v avgustu sta se seznanila v Loanu 24 letna Adrijana Belloschi in 28 letni Ci-prijan Valtorija, po poklicu trgovski pot-nik. Valtorija je svoji znanji obljubil, da jo bo posetil v Milanu na njenem domu. Obljube pa ni mogel izpolniti, ker je bil medt em pozvan pod orožje. Te dni pa je prejel Belloschijeva od svojega zaročena-pismo sporočilo, ki ji v njem izraža že-ljo po poroki. Belloschijeva je bila prijet-no presenečena, drugega mnenja pa so bili njeni starši, ko so izvedeli, da nima Valto-rija prav za prav nobenega spoštovanja vrednega imena, da je najdenček neznanih staršev. Ze so se pojavile težkoče glede poroke, ko se je na predvečer svatbe po-javil pri zaročenkinih starših starejši go-spod, brat ženinovega očeta. Pojasnil je zadevo svojega nečaka, ki je nosil ime svoje matere. Izrazil je željo, da bi dal mlademu ženinu pošteno, častno ime, kar je bila želja nedavno umrlega očeta, ko je ležal na smrtni postelji. Pripovedoval je staršem in nevesti zgodbo ženinove ma-tere, ki je bila po poklicu varietetna igral-ka in ki je zbežala s svojim ljubcem, po-tem ko je pustila svojega otroka v najde-nišnici v Genovi. Mladega Ciprijana pa je potem posinovil nečki kmetovalec. Usoda pa ga je v mladosti zanesla v Milano, kjer si je utrl svojo življenjsko pot. Ko so za-ročenkinini starši slišali izpoved ženinovega strica, ki je prinesel na predvečer poroke svojemu nečaku najlepše darilo — ugled-no, častno ime očetovo — so dali rade vo-lje svoj pristanek za poroko.

— Štoklja na vojaškem letališču. Iz Rima poročajo: Nenavaden dogodek se je pripetil na vojnem letališču. 43 letna kmet-ska gospodinja Terezija Pomodoro, poro-čena s Francem Maggio, je bila na polju, ko je začutila porodno bolečino. Bila je po-polnoma slaba in se je s poslednjimi moč-mi zatekla na bližnje vojno letališče, kjer so ji vojaški zdravniki takoj pomagali. Kmalu zatem je rodila zdravega, zrepkega dečka, ki je dobil pri krstu imena Ferucio Lavretano in Vittorio. Krstil ga je letališ-čni vojaški kaplan v navzočnosti letališ-čne poveljnika ter častnikov. Boto je bil eden od letalskih častnikov.

— 300 slik in 57 kiparskih umetnin je zbranih na XII. sindikalni medpokrajins-ki razstavi v Milanu. V soboto je milanski prefekt otvoril tradicionalno lombardsko razstavo v navzočnosti številnih predstav-nikov oblasti in kulturnega ter umetnos-nega življenja.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstava ob delavskih ob 14. in 18.15, ob sedenjakih in praznikih ob 10.30, 14.30, 18.30 in 18.30

KINO MATICA TELEF. 22-41
Pretrastilja žaloigra zapeljane deklice

Speča lepota
V glavnih vlogah: Luisa Feride, Amedeo Nazari, Osvaldo Valenti

KINO UNION TELEF. 22-21
Tajinstveno napet film o iznajditelju strašne naprave, ki bo napovedovala smrt...

Svet bo trepetal...
Claude Dauphin, Marguerite Sologne

KINO SLOGA TELEF. 27-30
Eden najlepših pravilnih filmov za mlado in staro

Cenerentola — Pepelka
Silvana Jachino, Roberto Villa, Paolo Stoppa in drugi

— Odlikovanje junaško padlih pilotov. Zlato svetinjo sta prejela v spomin poro-čnik pilot Leopold Marangoni iz Milana ter maresaljo pilot Franc Loiacono iz Taran-ta. Prvi je padel na polju slave nad mal-tskim nebom, drugi pa nad dibrskim.

— Svoje mlade življenje sta žrtvovala 29 letni Alfred Colombo iz Mede pri Mi-lanu, ki se je bojeval na francoskem iz-albanskem bojišču ter padel na ruskem bojišču pri Aleksandroviču, in 22 letni Bruno Mancastroppa iz Milana, ki je padel pri Tobruku. Oba sta izšla iz fašistijskih vrst.

— Poklonitev bolgarskega generalnega konzula papežu Piju XII. Iz Rima poro-čajo: Bolgarski generalni konzul Andrej Marsano je poklonil papežu Piju XII. dop-rsni kip papeža Pija XI. v bronu. Kip je umetniško delo italijanskega akademi-ka Atilija Selve. Kip je bil nameščen v dvorani Pija XI. v vatikanski knjižnici.

— Hrvatska kulturna razstava otvoren-ja. V soboto je bila otvorenja v dvoranih Ridotte v palači Giustiniani v Veneziji pr-va hrvatska kulturna razstava. Otvoritve-ni slovesnosti so prisostvovali predstavniki in zastopniki Genovskega Vojvode, Mini-stra za ljudsko kulturo Pavolinija ter ve-nezijskega patriarha, nadalje predsednik stalne italijanske hrvatske gospodarske misije grof Volpi, dr. hrvatski minister Zanič, hrvatski poslanec ter pooblaščen-i minister pri Vatikanu Perić, dr. podtajnik v hrvatskem ministru za ljudsko vzgo-jo Starčević, podtajnik ustavskega pokreta B. Lorković, glavni direktor v hrvatskem zunanjem ministru dr. Huehn, akademi-k Karaman, glavni tajnik Akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, šef ti-skovnega urada pri propagandnem mi-nistru v Zagrebu dr. Maronič, nemški generalni konzul v Veneziji, madžarski konzul in druge številne osebnosti iz ita-lijanske hrvatske kulturnega življenja. Po pozdravnem nagovoru venezijskega žu-pana sta spregovorila grof Volpi in mi-nister Zanič kot zastopnik hrvatske vlade, ki je poudarjal pomen te prve hrvatske kulturne razstave v Veneziji za spozna-vanje italijanske hrvatskih kulturnih stil-ov v preteklosti in sedanjosti.

— Tradicionalni oktobrski konjski sejen v Veroni je bil otvorenj v nedeljo. Otvor-iti je prisostvoval kot zastopnik rimske vlade dr. Podtajnik v ministru za po-ljedelstvo in gozdove eks. Sergij Nannini.

— Začasno ukinitelj lov. Iz Rima poro-čajo: V vsej lovski sezoni 1942-43 je pre-povedan ter začasno ukinitelj lov ter pti-ji lov v območju Monte Comprelle na področju občin Rezzato, Vignino, Mazzari in Nuvalora. Do nadaljnjih navodil je začas-no ukinitelj lov na zajce v ravninskem področju mantovske pokrajine. Pač pa je dovoljen lov na zajce v gričevnatem delu omenjene pokrajine in na področju občin Ponton sul Mincio, Monzambano, Voi-ta Mantovana, Capriana, Solferino in Ca-stiglione delle Stiviere.

— Prepovedana proizvodnja in prodaja igrač. Službeni list v Rimu objavlja mi-nistrski odredbo, ki se nanaša na prepov-ed proizvodnje in prodaje otroških igrač na področju stare Italije. Prodaja igrač, ki so že bile izgotovljene na dan, ko je sto-pil ta odlok v veljavo, je dovoljena do 1. marca 1943. Proizvajalci, trgovci in obrt-niki, ki se pečajo s stroko izgotavljanja oziroma prodaje otroških igrač, so dolžni sestaviti zadevni inventar igrač, ki ga mo-

Rdeči križ poroča

V tajništvo Poizvedovalnega urada za vojne ujetnike, Puharjeva ulica 2, naj dvig-nejo pošto iz Srbije:

Ark Josip, Adimović Iz Done, Brenčić France, Cankar Malči, Costa Kati, Crobath Ziva, Cerne Andreja, Deisinger Marija, Demšar Marija, Debevc Giovanni, Erznok-nik Milka, Figelj Josip, Gofja Marija, Grum Ivan, Gerbič Mojca, Hribar Marija, Jere-tina Amalija, Jelenec Franc, Kalan Anto-nija, Kastelic Eliza, Kastelic Gabriel, Kralj Amalija, Košnik Jožica, Klasinc Lizika, Klun Ludovik, Kosmač Jože, Krajnc Josipina, Ko-žar Anica, Leskovar Olga, Levstak Vladi-mir, Merčun Alojz, Miculinič Rudolf, Mikuletič Valerija, Magdolič Ludvik, Mišić Mi-lan, Momedović Mina, Nikolič Vladislav, Okršar Ignac, Ocvirk Milan, Oražem An-gela, Požar Vinko, učitelj Prosenec Ivan, Posckar Justa, Pregelj Amalija, Pleško Ma-rija, Pokojinskič zavod za namočence, Po-lič Zoran, Rožeknik Milan, Rozman Srečko, Račič Marija, Rape Milka, učiteljica, Raišp Tonček Smitek Lojzka, Suša Jadka, Soljak Vojko, Stefanović Mita Sketelj Ivan, Smer-kolj Anton, Smolej Jusi, Dotimšek Malči, Sajn Slabka Draga, Zdravko Valentin, Tič, Turci Slavko, Vizjak Albina, Vidic Danica, Vrtinč Janoz, Varšek Matej, Varšek Te-rezija, Varšek Matevž.

V glavni pisarni IRK, Gospodarska ce-sta 2/II, naj se javijo naslednje osebe od-nosno njih svoji ali znanci:

Marok Marko, Nerska ul. 16; Podrekar Stanko iz Sola; Panček Ana Costa na Stu-dence; Kastelic Anton Janec, Zena Tere-zija roj. Babič, roj. 1897, leta 1935 delal pri Rež. odboru za regulacijo Melega Graba; Gmadiš Janko, roj. 1910 v Predvorju, Cer-kvena ul. 21 ali Bleiweisova cesta 31; Sama Ljudmila, vdova po finančnem pregledniku.

rajo predložiti v 20 dneh. Razen tega mo-rajno voditi proizvajalci in trgovci prejem-ni in oddajni vpisnik.

— Nestrče. Naslednjih 5 ponesrečencev je bilo v zadnjih dneh prepeljano v ljub-ljansko bolnico. Marija Goljevšek, enolet-na hčerka soferja iz Jelice je padla v ku-hinji in si zlomila levoico. — Elvira Čreš-njavec, 3-letna hči zidarja iz Ljubljane, se je pri padcu na stopnicah potolkla na gla-vi. — Ivan Vihtelič, 37-letni čevljar z Vr-hnike, je padel z jablane ter si zlomil des-nico. — Karol Lavrh, 27-letni brusarček stekla iz Ljubljane, se je ranil na levoico. — V. Koslav Bučar, 31-letni delavec z Brezo-vice, si je pri padcu zvil desno nogo v glez-nju.

IZ LJUBLJANE

—lj Dvavi zopet hladneje. Pričakovali smo, da se bo po dežju zopet ogrelo, a za-šil smo že predaleč v jeseni, da bi smeli upati še na tople dni. Po jasnih nočeh slede zdaj že precej hladna jutra. Ob tako nizki temperaturi pozimi večkrat sneži. Današnja minimalna temperatura je zna-šala 4.20 ter je bila nižja od večerjajne (7.50). Najvišja večerjajna temperatura je znašala sredi mesta 16.40, skoraj dve sto-pinji več kakor v nedeljo. Če bi ne bilo delno oblačno, bi bilo najbrž še topleje. Zračni tlak je začel večerjaj malo popušča-ti, vendar je še precej visok. Megla se zdi vsak dan gostejša. Davi je bila tako go-sta, da je moral tramvaj voziti še po osmi uri s prižganimi lučmi.

—lj Prvi cerkveni koncert v letošnji koncertni sezoni bo v ponedeljek, dne 19. t. m. ob pol 7. uri zvečer v ljubljanski Sto-lici. Izvajal ga bo na orglah eden naj-večjih sodobnih orglavcev, mojster Ulisse Matthey. Povsod, kjer so v običaju kon-certi na tem največjem in najpopolnejšem instrumentu ga poznaajo in visoko spoštu-jejo. Kako šlašan je kot mojster na orglah dokazuje najbolj dejstvo, da je absolviraj letos svoj 500. koncert na orglah. Natančni spored priobčimo v prihodnjih dneh. Da-nes opozarjamo na koncert znamenitega umetnika, Vstopnice se dobijo že v pred-prodaji v knjigarni Glasbene Matice.

—lj Na strokovno obrtno nadaljevalni šoli za mehansko in tehnično obrt v Ljub-ljani se bo pričelo z rednim poukom v četrtke, dne 15. oktobra 1942 ob 14.45 po-rodne, v prostorih II. deške mešanske šole za Bežigradom. Na ta dan naj pridejo v šolo vsi učenci ter učitelstvo vseh treh raz-redov.

— Zapre poti na Gradu. Na Grad vodi več poti s Streliške in Florijanske ulice, Starega trga. Nekaj teh pešpoti je zelo strmih in spelnjanih ob strmih pobočjih ta-ko, da je bilo potrebno na njih napraviti lesene stopnice, galerije in mostičke. Vse te lesene naprave sicer mestna občina stal-no popravila, vendar so okvare na njih vedno bolj pogoste. Da se preprečijo ne-sreče, je mestno poglavarstvo sklenilo za-časno zapreti za promet naslednje pešpoti na Grad: stopnice s Streliške ulice, ki vo-dijo mimo prej Sajovčevega posestva na Strmo pot; stopnice, ki vodijo s Stolbe nad zaslimim izhodom zaklonišča pri Mestnem domu, ter tudi pot ki vodi po galerijah s Studentovske ulice oziroma z Ovinikov na Mačjo stezo. Vsa ta pota uporabljajo v glavnem le sprehajalci, ki si bodo pač morali izbrati druge poti, saj jih je na Gradu še dosti.

Iz Srbije

— Mesne jedi samo na nakaznice. Beo-grajski župan je dovolil nekaterim gostil-nam in restavracijam prodajati gostom mesne jedi proti nakaznicam za meso in maščobe. Prodaja mesnih jedi je dovoljena od 11. t. m. Gostilničarji pa morajo imeti poleg mesnih jedi po 100 in 50 gramov na razpolago tudi brezmesne jedi. Divjači-na, perutnina in ribe se dobe brez mesnih nakaznic.

— Župnik Teo Turek umri. Na Dunaju je podlegel zavratni bolezni župnik Teo Turek, ki je bil od leta 1923 v Beogradu župnik evangelijske cerkvene občine. Nje-mu se mora beogradska cerkvena občina zahvaliti, da je zopet pridobila svoje zem-ljišče v ulici Vuka Karadžića, kjer je evan-gelijska cerkev in šola. Evangelijska cerkvena občina je ustanovila v Beogradu svojo šolo leta 1854. Po prvi svetovni vojni jo je morala zapreti, zdaj je pa zopet otvorenja. Pokojnik je tudi mnogo storil za beogradske reveže. Od Beograda se je po-slovil lani v novembru.

— Fuzija bank. Tehnična banka d. d., Mestna hranilnica d. d., in Industrijska banka d. d., so sklenile fuzijo. Občni zbor vseh teh bank bo 25. t. m.

Iz pokrajine Trieste

— Na polju slave je padel na ruskem bojišču bersaljski narodnik A. lo Olivo, ki je stalno bival v Triestu. Služil je pri tretjem bersaljskem polku. Udeležil se je bojev na jugoslovanskem bojišču. Izšel je iz vrst GILove skupine »Razza« v Triestu.

— Smrt v skladišču. V skladišču »Sa-fem« v ulici Marconi se je nenadoma zgrudil na tla in obležal negiben 58letni Alojz Bartoli. Bil je mrtve. Zdravnik je ugotovil, da ga je zadela srčna kap.

— Ljudsko gibanje v Triestu. V letoš-njem avgustu je bilo v Triestu in pokrajini 397 rojstev in 367 smrtnih primerov in sicer je bilo v samem mestu 247 rojstev in 262 smrtnih primerov, v pokrajini pa 150 rojstev in 105 smrtnih primerov. V letošnjem septembru pa je bilo v Triestu in pokrajini 423 rojstev in 367 smrtnih primerov in sicer v samem mestu 254 rojstev in 276 smrtnih primerov, v ostali pokrajini pa 169 rojstev in 121 smrtnih primerov. Tako presega v avgustu število rojstev smrtnih primere za 30, v septembru pa za 26. Dne 10. oktobra je bilo v Triestu 9 rojstev, 9 smrtnih primerov in 8 porok.

— Ponesrečen. 43letni Silvij Bellio iz ulice Montorsino se je porenal s steklom po rokah in nogah. Pod tramvaj na progi 6 je prišel v ulici Carducci 18letni Rudolf Savi. Obležal je s poškodbami na desnici. 52letna gospodinja Rozalija Zappetti iz ulice Montecuoco si je pri padcu čez stop-nice zlomila levo nogo. Ponesrečenje so prepeljali v bolnišnico Kraljice Helene v Triestu.

— Poročili so se te dni v Triestu zaseb-ni Atilij Kobal in gospodinja Elvira Kos-mizar Aldo Biekar in uradnica Palmira Majcen, trgovski namestnik Cauzer Ce-lestin in gospodinja Ljilja Fon.

— Ljudsko gibanje. Dne 9. oktobra je bilo v Triestu osem rojstev in sedem smrtnih primerov. Porok ni bilo.

— Ponesrečen. 21letni Josip Ferotigla iz ulice S. Giusto v Triestu je padel pri sistianu s koleasa in si zlomil levo kčuknico. Sedemletna učenka Darinka Schon iz ulice Starparich se je pri padcu čez stopnice po-bila po rokah in nogah. Na 36letno gospo-dinjo Glizelo Orel iz ulice Vespucci je pad-la zaradi burje medoknica z nekega po-slojpa v ulici Carducci ter jo poškodovala po glavi. Vsi trije ponesrečenci se zdravijo v triestinski bolnišnici Kraljice Helene.

Iz pokrajine Gorizia

— Nova sezona gorizijskega Kulturnega krožka. Kulturni krožek profesionalistov in umetnikov v Goriziji sporoča, da bo pričel 15. okt. z obnovljenim kulturnim delovanjem v novi sezoni. Na sporedu novega delov-nega programa so koncerti ter poudna predavanja. Glasbene manifestacije, ki so dosegle v lanskim sezoni tako lep uspeh, bodo otvorenje s koncertom komornega združenja, ki ga vodi ugledni gorizijski maestro Rudolf Lipizer. Sodeloval bo od-lični goslač-solist Giannino Carpi. Na spo-redu druge prireditve Kulturnega krožka pa je predavanje ministra eks. Dina Com-pagnia o zelo zanimivi temi.

— Darovano grozde. O priliki praznika grozda so poklonili na povabilo gorizijskega župana večje količine izvrstnega grozda lastnega pridelka sledeča gospodarstva: Ivan Mattioli, ulica Montesanto 75 (dar 47 kg grozda), Alojz Bisiani, ulica Garibaldi 15 (4.30), Peter Marchioro, Castel S. Mauro (3.20), uprava Grätz, Cormons (30), S. A. T. C. A. Angoris-Cormons 100 kg, grof Segre-Sartorio, Spessa-Capriava 67, Guido Hugues, Capri-ava-Russiz 30 kg, baron Codelli, Capriava-Mossa 50 kg, družba Plave d'Isonzo, Vil-lanova-Fara 100 kg, grof Attens, Lucini-co 30 kg, grofica Elvira Bagner, Castel Dobra 29, baronica Macuz, Valvolciana 60, grof Karol Coronini, Moncorona, 15, Angel Blecnik, Boccaviza 26 kg, Antona Poberar, Moncorona 15, uprava Windisch-graetz, Roncada-Cormons 18, baron Lo-catelli, Cormonscatelli, Cormons 16 kg, Ce-sare Jacomici, Cormons 7 kg, Ivan Moco-ric Cormons 5.50 kg, gospodarstvo Cos-sattini, Cormons, 9.75, mons. Bailaban, Cormons 11, Elvira Vianello, ulica Ober-dan, 60 kg, Zveza poljskih delavcev, Ri-femborgo, 70 kg, Zveza poljskih delavcev v Aldussini, 350 kg, Bressan, Lucinico, 5.50 kg.

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 13. okt., ob 17.30: »Deseti brat.«

Red Premierski. Premiera.
Nova uprizoritev domaćega dela. Kot tretja letošnja dramska premiera pride v torek na oder na novo redigrana P. Go-lieva dramatičnija Jurčičeva povesti »De-seti brat«. Delo je ena izmed posebno po-membnih p/sateljevih tvorb in šteje med posebno razširjene ljudske povesti. Lik de-setega brata Martina Spaka je v naši knji-ževnosti vsakomur znan. V 16 sliki nana-zi glavni prizori iz povesti tvorijo zgodbo desetega brata. Uprizoritev dela bo poka-zala M. Skrbinska v naslovni vlogi. Delo je tudi scensko svojevrstno prikazano in bo aparten prispevek v sporedu letošnje sezone. Osebe: deseti brat — M. Skrbin-sek, Piškar — Peček, Kvas — Drenovec, starec — Brezigar, deklica — J. Bolarje-va, Dolef — Lipah, Benjamin — Bratina, grajska gospa — Gabrijelečeva, Manica — Levarjeva, Palček — Bajde, Marjan — Verdonik — Urša — Rakarjeva, Obrščak — P. Kovič, Matevžek — Mošič, 1. kmet — Gorinšek, 2. kmet — Podgoršek, 3. kmet — Blaž, Miha — Potokar, France — Raz-tresen, Krjavelj — C. sar, Krivec — Plut, Francka — Sancelnova, sodnik — Nakrst, dr. Vencelj — Košuta. Režiser: prof. O. Šest, inscenator: inž. E. Franz.

OPERA

Torek, 18. okt.: Zaprt.

Sreda, 14. okt., ob 17: »Traviata.« Izven.

Cene od 24 lir navzdol.
Verdijevo »Traviata« bodo peli v sredo izven abonmaja, na kar posebno opozar-jamo. Veliko zanimanje, ki vlada za novo uprizoritev te opere

Čas trgatve je napočil

S trgatvijo so se začeli za vsakega vinogradnika dela in skrbni polni dnevi — Na kakovost vina lahko vplivajo razne okolnosti

Ljubljana, 9. oktobra. Vinogradnik ima te dni polne roke dela. Začenja se zanj doba skrbi, ki bo trajala skoro nekaj tednov. Ponekod so že izvedli vse potrebne priprave in začeli trgati, drugod pa se šele pripravljajo in odlagajo začetek trgatve, vse dokler se jim zdi, da bodo trajali sončni dnevi. Čim dalj ostane grozdje na trsu ob sončnem vrenju, tem več bo imelo sladkorja. Čim več bo sladkorja, tem več bo alkohola in tem bolj bo kakovost vina.

Priprave za trgatve zahtevajo, da se upoštevajo najrazličnejši pogoji, ki morejo vplivati odločilno na kakovost vina. Zelo majhna malomarnost zadostuje, da se lahko vino usodno pokvari. Namesto zasluženega plačila za celoleten trud je vinogradnik nagrajen za jezo in škodo.

10 zapovedi za vinogradnike ob trgatvi

Prva zelo važna zapoved pravi, da je treba paziti predvsem na čistoto. Ni dovolj, da je posoda čista, čisto naj bo tudi grozdje. Prav tako naj bodo čiste roke trgачev in vseh, ki pridejo kakor koli v stik z grozdom. Čistota je bistvene važnosti, ker sicer pridejo med grozdje snovi, ki bi mogle v kasnejšem kemičnem procesu med delovanjem kvasovk vplivati na tvorjenje vina, mu vzeti naravni okus in ga pokvariti.

Drugo zapoved smo deloma označili že v uvodu. Ne trgaj prezgodaj! Kdaj naj se začne v posameznih okolišnih trgatvah, to je bilo zadnja leta že deloma oblastveno predpisano. Ne glede na to pa bo vsak pameten vinogradnik upošteval te stare izkušnje, da je vino tem boljše, čim kasneje se je začela trgatve. Bolj zgodnje vrste grozdja trgamo prej, bolj pozne pa pustimo, da popolnoma dozore.

V vsem stremeljenju in delu mora vinogradnik vedno voditi načelo, da je boljše imeti manj dobrega, kakor veliko slabega in lahko pokvarljivega vina.

Kdor nimakušen, naj se ravna po sedih in vinogorskem okolišju. Pogovori naj se z njimi in jih poprosi za svet, kdaj bi bilo najprimernejše začeti s trgatvijo.

Važno je tudi, da se trgatve opravi v toplem in suhem vremenu. Letos je vreme še dokaj stalno in ne bo velikih težav predvideti približno, do kdaj smemo zavlačevati trgatve.

Jagode, ki že gnijejo in plesnijo, je treba spodbirati. Tako grozdje se predele posebej.

V zvezi s čistoto in njenimi posledicami je zapoved, da je treba odstraniti iz nabrajanega grozdja vse listje ali pa zelene trske dele. Njihova prisotnost bi mogla kvasno vplivati na kakovost mošta.

Grozde ne nabirajmo v posodo, ki smo jo rabili pri škropljenju za modro galico. Prav tako ne bomo uporabljali posod, kadi, brent, v katerih je bilo skisano vino. Če mislite, da obstoja nevarnost za grozdje zaradi čebel, os, ptic in drugih škodljivcev, jih preganjajte. Nikar pa zaradi tega začeti s trgatvijo prezgodaj.

Zadnji opomin pa pravi na splošno, da je nespametna in nečista trgatve največji greh, ki ga more zagrešiti v svojo škodo vinogradnik. Zgodi se mu lahko, da dobi iz najboljega grozdja slabo in boleznim porušeno vino.

Kakovost vina je odvisna tudi od vrenja mošta

Letos kaže, da bo vino dobro, ker je lepa jesen ugodno vplivala na tvorbo sladkorja. Vendar je treba posvetiti veliko pozornost vrenju mošta, kajti od pravičnega poteka vrenja zelo zavisi kakovost vina.

Potek vrenja je v praksi zelo enostaven. Naravni mošt vsebuje vse sestavine, ki jih potrebujejo kvasovke za svojo hrano. Vinogradnik mora paziti edino, da se mu mošt sam ne pokvari. Zrak, ki ga kvasovke potrebujejo za svoje življenje, je v vinu dovolj. Le v primerih, ko vsebuje mošt izredno mnogo sladkorja, ga je treba zračiti. Prav tako je potrebno zračiti mošt pri sulfitem vrenju ali pa če je toplota mošta preokročila zaradi burnega delovanja kvasovk 25 stopinj C.

Kako zračimo mošt

Zračenje mošta je zelo enostavno. V sod, v katerem vre mošt, zabijemo pipo. Mošt teče v podstavljeni čeber in ko je ta poln, vlijemo mošt zopet v isti sod. Važna okolnost pri zračitju mošta je toplota. Če zračimo mošt, katerega toplota ni višja od 25 stopinj C, potem mora biti toplota v kleti 18 do 20 stopinj C. Če pa zračimo mošt zato, ker je njegova toplota preokročila 25 stopinj C, je potrebno znižati to-

ploto v kleti, na primer z zračanjem preko noči.

Toplota mošta je najvažnejša okolnost za uspešen potek alkoholnega vrenja. Ves uspeh je z njo v zvezi. Če smo trgati grozdje zgodaj jutraj, po jesenskem mrazu, bo imelo zelo nizko toploto. Posledica bo, da bo tudi mošt imel nizko toploto, če bomo drobili grozdje v kadi takoj. Tak mošt ne more začeti vreti, čeprav mu dodamo kvasovk, ker je prehladen. Ker delujejo kvasovke najbolje pri toploti 18 do 25 stopinj C, moramo mošt ogreti. Prav zato je tudi boljše trgati nekoliko kasneje, ko je sonce že ogrelo grozdje.

Previsoka toplota škoduje

Previsoka toplota v belem moštu, ki vre brez pristopka zraka, je nevarna, ker v njej preneha delovanje kvasovk. Tvorne pa postanejo druge glivice, ki jim je toplota ugoden pogoj za razvijanje. Te glivice učinkujejo, da se začne manjtno vrenje vina, v katerem se sladkor pretvarja v maščobne in hlapljive kisline. Pogosto se pri takem vrenju pojavljata tudi mlečna in maslena kislina. Vino ostane motno.

Pri takem vrenju bo vinogradnik doblil namesto dobrega pokvarjeno in ničvredno vino, čeprav je bilo grozdje zelo sladko. V takih primerih je treba mošt preliti v majhne sode. V teh se pri vrenju ne bo preveč ugreli in bo zrak imel več dostopa. Toplota mošta je treba vsaj enkrat dnevno meriti. Čim preokroči 25 stopinj C, ga je treba zračiti v čim bolj hladnem prostoru.

Previsoka toplota v črnem moštu je prav tako nevarna, posebno če vre vino

odprto in če klobuk tropin svobodno plava nad površino mošta. Če je toplota mošta nad 30 stopinj C, potem je toplota v klobuku 40 stopinj, pri tem stanju pa preide vrenje v očetno vrenje. Zato je treba tudi pri črnih vinih paziti na toplotu mošta.

Burno vrenje je končano

Nekaj dni po začetku je burno vrenje končano. Sedaj opažamo v moštu samo tiho ali naknadno vrenje. V času tihega vrenja je treba beli mošt prilivati. To delo je važno iz dveh razlogov. Predvsem je treba napolniti prostor, ki smo ga pustili v sodu praznega, da bi med burnim vrenjem ne prekipel. Prazni prostor napolnjuje v začetku ogljikova kislina. Kmalu se skozi špranice sode priplazi zrak. Zato se na površini mošta pojavlja vinaki cvet.

V drugi vrsti pa je treba z moštom, ki ga prilivamo, vnesti v ves mošt nekaj zraka. Ta zrak služi kvasovkam, da se osvežijo in da zmorejo še zadnje ostanke sladkorja pretvoriti v alkohol. Mošt, s katerim zalivamo praznino, dobi dovolj zraka s prelivanjem in prenašanjem na zrak.

Važno je tudi vprašanje, kakšen mošt je treba vzeti za dolivanje. Za ta namen je treba vzeti najboljši mošt, ki ga vinogradnik ima. Če bi se morda poslužili slabega, bolejšega mošta, bi tudi vino postalo bolno. Pri dolivanju mošta in med tihim vrenjem toplota mošta ne sme biti pod 12 stopinj C. Če mošt ni dovolj tople, je treba klet greti. Mlado vino se mora izčistiti v topli kleti.

Pogovori s čitatelji

Mati in šola

Mati želi odgovora: »Nameravala sem poslati hčerko v gimnazijo. Zelo je nadarjena in z odliko je izdelala tri razrede. Letos je, žal, morala ostati doma. Nekateri pravijo, da to ni takšna nesreča, jaz se pa ne morem spriznati za mislijo, da je nadarjena deklica morala opustiti šolanje. Zavedam se dolžnosti do otroka; roditelji so v veliki meri odgovorni za usodo svojih otrok. Nikakor bi ne želela, da bi me lastni otroci kdaj preklinjali, ker jim nisem ugodila poti v življenje. Zato mislim, da bi morala zdaj hčerki vsaj nadomestiti čim boljše šolo. Otroci se mi smilijo: kako je deklica že nesrečna, ker njene vrstnice nadaljujejo šolanje, ona pa je ostala doma kot izvržek! Toda še bolj nesrečna sem jaz. Ne morem ne in smem odgnati skrbni ter vprašati, kako naj otroka pripravim za življenje, s čim mu naj nadomestim, kar bo izgubil s šolo, kateri poklic mu naj izberem in kako naj prepričam, da bi mu bister duh ne okrnol? Ali je človek, ki se ne izšola, sploh sposoben višjega duhovnega življenja? Ta vprašanja me neprestano mučijo in zamažam iscem odgovora.«

Iz teh vrstih govori čista materinska ljubezen. Tako bi govorila marsikatera mati; mnogo jih je, ki ne morejo šolati svojih otrok in kaj vse bi storila mati iz ljubezni do svojega otroka! Prav zaradi tega si nekatere matere nakopujejo preveč skrbi, če otroku ne morejo nuditi vsega, kar bi želele, ter gledajo morda preveč črnogledno v prihodnost. Včasih jih tudi zaslepi materinski ponos, ki budi sebičnost, kajti mati rada vidi v svojem otroku vzor; njen otrok zasluži najboljšo vzgojo, saj je najbolj nadarjen, najposobnejši, najrazumejši... Vsekakor bi mu morala biti odprta vsaj vrata v šolo, kakor bi mu naj bila na stežaj v življenje. Na življenjski poti bi ne smel naleteti nikjer na ovire: življenje bi mu naj bilo zabava in ne boj. Tako nekatere matere v veliki ljubezni do otrok vzgajajo slabše, nesposobne za življenjski boj, nametu, da bi jih skušale čim bolj utrditi ter jim otežile pot v življenje. Otroci bi morali biti vzgojeni tako, da bi bil čim bolj sposoben, ne pa, da bi se povsod zanašal ter naslanjal na pomoč roditeljev — še celo, ko je že odrasel. Da, mati želi, da bi postal otrok ugleden, bogat in slaven; zanj bi morala biti rezervirana vsa najboljša mesta v življenju.

Težko je tolažiti matere, ki bi rade šole svoje otroke, a jim že sam boj za obstanek jemlje vse moči. Kako bi naj mater nadomestile otrokom še šole, ko jim že gospodinjске skrbi jemljejo ves čas? Res, materinska ljubezen dela pogosto čudeže, vseh čudežev pa vendar ne more delati. Vzor mater je, da bi se otroci vsaj izšolali ter založili čim bolj z diplomami; da bi se čim prej osamosvojili in našli lepo zapo-

slitev. Toda v življenju je že tako, da se moramo skoraj neprestano odpovedovati načrtom. Če ne najde sama materinska ljubezen rešitve, kaj naj potem še svetuje materi?

Res, odgovornost roditeljev do otrok je velika. Ni mogoče tudi tajiti, da je vzgojni činitelj izrednega pomena za razvoj človeka (čeprav je treba tudi računati s prirojenimi lastnostmi). Šola navadno usmeri človeka v življenje in odloča pri izbiri poklica. Mnogi poklici so brez višjega šolnega sploh nedosegljivi. Človek brez šole navadno nima pristopa med tkzv. višje družbene plasti in do lepšega sveta kruha. Zato se zdi šola skoraj neobhodno potrebna. Res si človek s trdnjo voljo in precejšnjimi naporii lahko pridobi tudi sam znanje, ki mu je potrebno pri nekaterih inteligentnih poklih in ki ga imenujemo »splošna izobrazba«. Vendar je samoukovi, ki bi študirali smotrno, sorazmerno malo in le redki dosežejo večje uspehe. Kljub vsemu temu šola ne odloča edina v življenju. Včasih je tudi najboljša in najuspešnejša šolska izobrazba mnogo premalo. Šolski uspehi niso vselej pogoj življenjskih uspehov.

Mnogi roditelji so storili za svoje otroke vse, kar so mogli in morali; vrnoro so jih vzgojili in izšolali, da bi jim bila čim bolj ugodna pot v življenje. Vendar so bili razočarani. Otroci niso bili vselej srečni, ne dovolj močni za življenjski boj, včasih niti ne dobro preskrbljeni, čeprav usposobljeni za najboljše poklice. Ali morejo roditelji sploh kdaj pripraviti otroka temeljito za življenje? Odgovorni so res za bodočnost svojih otrok, toda tudi otroci morajo prevesti svojo odgovornost, kajti končno si bodo morali oblikovati svojo usodo sami.

Še vedno velja, da je včasih življenje najboljše šola, ker je najtrša; izrazito nadarjeni vzplavajo na površje, slabše pa življenje potisne ob stran brez vseh sentimentalnosti. V življenjskem boju je malo človekoljubja. Kaj naj tore roditelji, da bi pomagali otrokom v življenjskem boju, če jim že ne morejo nuditi šolanja? — Predvsem bi se naj zavedali, da se mora šolati vsak sam, bodisi v šoli ali izven nje; naučiti se mora čim prej samostojnega mišljenja in dela. Roditelji bi pa naj izboljšali otroka v ljubezni do izobrazbe in delavnosti. Mati se sme otrestiti vseh skrbi za bodočnost otroka že, če je znala v njem vzbuditi ljubezen do dela. Nekateri roditelji seveda lahko tudi kolikor toliko pomagajo otrokom pri izvrševanju, vendar bi jim ne smeli olajšati preveč dela, kajti učenec mora misliti s svojo glavo in ne z inštruktorjevo. — Morda bo pa materinska ljubezen našla sama še boljše odgovore na vsa ta vprašanja.

Na fronti, kjer operirajo čete Italijanske armade v Rusiji. Rusnje pobirajo ostanke pšenice v skladišču, ki so ga zažgali Sovjeti pri svojem naglem umiku

Kako je z vljudnostjo Aziji

Na Kitajskem mora biti človek vljuden le do gotove meje, sicer ga imajo za neumnega — Na Japonskem je največja žaljivka — bedak!

Kitajska in Japonska sta v vljudnosti lahko za vzor. Nek evropski potovalec je napravil v nekem mestu Srednje Kitajske izlet s svojim prijateljem v rikši, to je v vozilu z dvema kolesoma. Ko se je začela cesta strmo dvigati, je izstopil iz rikše, da bi olajšal kuliju napor. Njegov prijatelj pa je ostal v vozilu in se smehljaj. Kmalu se je prikazala neka druga rikša na vrhu hriba. Ko je stekla mimo, je kulij zaklical nekaj nerazločnega svojemu tovarišu. Potovalec prijatelja je kasneje pojasnil, da je dejal naslednje: »Neumni beli vrag je stopil dol! Gotovo bo tudi toliko neumen, da bo plačal trojno prevozno ceno...«

Na Kitajskem mra biti človek vedno samo toliko vljuden, da ga ne smatrajo za neumnega. Kitajec je namreč velik realista, vendar dela čisto velike ovinkne vljudnosti, če ga vodijo boljše do cilja. Tako nikoli ne vprašaj svojega soseda naravnost za nasvet, temveč združi vprašanje s številnimi drugimi. Sosed tako ne opazi, za kaj si prišel k njemu in ne more zaradi tega uveljavljati nobene nasprotnice pravice.

Veliko čast pomeni, če o kom menijo, da je starejši od rojstva. Dotični je gotovo najmanj tako pameten kakor Laotse. Izobražena nagovarja s »Smem si spodobiti svetlobo?«, kmeta pa »Ali smem motiti tvoj plug?«. Če hočemo povedati, da ne razumemo kitajščine, rečemo: »Pu tung tung kuo hua« (Ne razumem kitajskih besed).

Če v notranosti Kitajske ne odgovorite na kitajsko vprašanje, vam s čopičem narišejo nekaj na papirnati trak. Tedaj nikakor ne smete pokazati, da ne znate čitati. S tem bi izgubili ves svoj ugled. Čitajte pazljivo in napišite odgovor v latinici, če hočete tudi v starogrškem jeziku. Vpraševalec bo na to iz istih vzrokov pazljivo »čital« vaš odgovor in najmanj ljubeznivo priklimal. Na ta način je omenjeni potovalec vedno uspešno prišel mimo raznih straž, če so ga privedli k njim, kar ni imel posebnih potnih dovoljenj za posamezne pokrajine. Dragocene besede so tudi: »Vo pu kuan« — To se me ne tiče. To ni nevljudno, temveč samo dejstvo, ki ga Kitajec vedno upošteva.

Nikar ne jejte kokoši z rokami. Za nadomestilo vam služi glasno srehanje riževe juhe. Nikar ne sedite pri jedi nasproti gnjati. To bi bilo nevljudno in bi značilo, da ne morete krotiti svoje požrešnosti. Nikar si ne brisite nosa, če vam to ni neobhodno potrebno. Kako se je mogoče vsekoli v robec in isti robec zopet vtakniti v žep?

Z vljudnostjo, ki ste se je naučili na Kitajskem, ne boste vedeli kaj početi na Japonskem. Šola se začneja znova. Med vsemi narodi je japonski najvljudnejši na zemlji. Največja žaljivka za Japonce je beseda — bedak. To učinkuje tako močno, kakor naši najbolj grobi kreplji izrazi.

Kongres bolgarskih odlikovancev

V Kjustendilu so zborovali te dni bolgarski imetniki hrabrostnih odlikovanj. Sprejeli so resolucijo, v kateri zadnji svare vse škodljive narode, vse člane tajnih in protinarnodnih organizacij, naj prenehajo s protidržavnim rovarjenjem. Obenem se je na kongres obrnil na vlado s prošnjo, naj z vso odločnostjo in strogostjo nastopi proti takim elementom. Za novega predsednika bolgarskih odlikovancev je bil izvoljen vrhovni poveljnik bolgarske vojske v prvi svetovni vojni Nikola Šekov.

Kallay pred študenti

Na proslavi, prirejeni v počastitev spomina borcev za svobodo v letih 1848/49 je govoril ministrski predsednik Kallay na zboru narodne zveze madžarskih študentov. Opozarjal je zborovalce na vlogo mladine v življenju naroda in jim postavil za zgled nemško in italijansko mladino. Mussolini in Hitler sta največja vzgojitelja, kajti njuna vzgoja k poslušnosti, disciplini in izpolnjevanju dolžnosti zagotavlja napredek nemškega in italijanskega naroda. Mladina, ki se peča s strankarsko politiko, na Madžarskem ni zaželjena. Madžarska mladina mora biti prežeta z revolucionarnim duhom, zlasti se pa mora z vsemi svojimi duhovnimi silami boriti proti sebičnosti.

Ministrski predsednik je zahteval od madžarskih študentov podporo v borbi

proti tistim elementom, ki ogražajo interese Madžarske. Na koncu svojega govora je pozval zborovalce, naj z vso poštovanostjo izpolnijo svojo dolžnost.

Kot narodni spominski dan je posvečen 6. oktobar na Madžarskem spominu 16 generalov, usmrčenih med madžarskim uporom 1848/49 v Aradi. Madžarska se je spominjala 6. oktobra tudi šeste obletnice prane smrti ministrskega predsednika generala Gömbösa, velikega reformatorja. Še preden je stopil na čelo vlade, je deloval kot buditelj narodne zavesti in vzgojitelj madžarskega naroda, kateremu je pokazal pot v lepšo bodočnost.

Bialystok obnavlja

Čim so nemške čete zasedle okrožje Bialystoka, se je nemška civilna uprava takoj lotila obnove tega važnega središča tekstilne industrije. Najprej so ustanovili posebno družbo za obnovo tekstilne industrije, da se zagotovi nadaljevanje dela v tovarnah, važnih za vojno industrijo. Obenem pa nemška civilna uprava že pripravljala vse potrebno za delo v mirnem času. Sovjeti so imeli v tem industrijskem središču tako zbrane kombinacije, ki jih je nemška uprava preuredila v 28 solidnih podjetij, ne da bi bila s tem le količikaj omejena proizvodnja. Stroje so popravili in porušena tovarniška poslopja na novo zgradili. V tovarnah v Bialystoku in okolici izdelujejo poleg važnih vojnih potrebščin tudi blago zlasti za ukrajinsko prebivalstvo. Iz teh tekstilnih tovarnic prihaja v prvi vrsti blago za jopiče, hlače in odeje.

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

In Maksim se je počutil tiste čase vse prej ko dobro. Jaz sem ga hotel spremiti, pa je vztrajal, da pojde sam. Njegovo stanje je bilo vse premalo ugodno, da bi bil mogel prenesti takšno stvar.

»Nesmisel,« se je Maksim uprl. »Imenito sem se počutil.«

»Konec koncev je zdaj odveč govoriti o tem,« je rekel polkovnik Julian. »Tista prva ugotovitev je bila izrečena, in vse, kar vam zdaj ostane, je, da priznate zmoto. To pot pa ne more biti dvoma.«

»Ne,« je rekel Maksim.

»Rad bi vam prinesel formalnosti in javno razpravo,« je rekel polkovnik Julian, »a bojim se, da ne bo mogoče.«

»Naravno, da ne,« je dejal Maksim.

»Sicer pa ne verjamem, da bi se stvar zavlekla,« je nadaljeval polkovnik Julian. »Šlo bo samo za to, da potrdite istovetnost, na kar bo tisti Tabb, ki je, kakor pravi, predelal jadrnico, ko jo je bila vaša soproga kupila na Francoskem, kot prita izjavil, da je bila v dobrem stanju, ko je zadnjikrat izplula iz njegove ladjelednice. Vse to so formalnosti, saj veste, ali ogniti se jih ne moremo. Ne, kar me naj-

114

bolj skrbi, je to, da se bo vsa reč na žalost vrnila vpricho javnosti. To je za vas in vašo soprogo pač žalostno in mučno.«

»Oh, seveda bo tako,« je rekel Maksim. »A kaj hočeva. Veva, da mora biti.«

»Res škoda, da je parnik nasedel prav tukaj,« je rekel polkovnik Julian. »Da ni bilo tega, bi vsa stvar počivala v miru.«

»Da, da,« je dejal Maksim.

»Edina tolažba, ki nam ostane, je misel, da je morala biti smrt uboge gospe de Winter nagla, skoraj nenadna, ne počasna in polna strašnih muk, kakor smo vsi domnevali. Menda vobče ni utegnila poskusiti, da bi se rešila s plavanjem.«

»Ne,« je rekel Maksim.

»Najbrže je šla dol po kakšno reč, in vrata so se zaloputnila in zaprla, in buh vetra je prevrnil ladjo, ko ni bilo nikogar pri krmilu,« je nadaljeval polkovnik. »To je strašno... a zdi se mi, da ni druge razlage. Kaj menite, Crawley?« Polkovnik se je obrnil k Franku.

»Oh, gotovo ne,« je rekel Frank.

Vzdignila sem oči in videla, da Frank gleda Maksima. Takoj nato je odvrnil pogled, a ne tako naglo, da ne bi bila prestregla izraza njegovih oči in uganila, kaj pomeni. Še vedno sem mešala z žličko po kavi. Čutila sem, da mi je roka mrzla in potna.

»Enkrat ali drugič se nam vsem lahko pripeti, da se smotimo, in potem moramo trpeti posledice.« Polkovnikov glas je bil resen. »Gospa de Winter je vendar vedela, da piha v tem zalivu veter kakor iz

dimnika, in je, tako vsaj mislim, tudi vedela, da ni nikoli verno, izpustiti krmilo takšne majhne ladje iz rok. Kdo ve kolikokrat je sama jadrjala po tem koščku morja. In glejte si, prišel je trenutek, ko je bila malce prelahkomiselna... in to jo je stalo življenje. Njena nesreča nam bodi vsem v pouk.«

»Nesreča se tako hitro zgodi,« je rekel Frank, »in niti izkušnemu ne prizanese. Premislimo, koliko ljudi se vsako leto ponesreči na lovih.«

»Oh, vem. A tu je navadno konj tisti, ki pade in vas potegne s seboj. Ko bi gospa de Winter ne bila zapustila krmila, se ne bi bila nesreča nikoli zgodila. Res čudno, da je to storila. Sam ne vem, kolikokrat sem jo opazoval na sobotnih regatah v Kerrithu, pa nisem nobenkrat videl, da bi bila zagrešila takšno začetniško napako. To je bilo res nekaj, kar bi bil mogel storiti samo novinec! In baš tam, v neposredni bližini čeri.«

»Tisto noč je bil veter zelo hud,« je rekel Frank, »nemara da se je s konjopiem kaj zgodilo. Morda se je zadržnila kakšna vrva... In gospa de Winter je šla dol po nož.«

»Seveda. Seveda, Pha, tega ne bomo nikoli vedeli... sicer pa, ko bi tudi vedeli, nam ne bi mnogo pomagalo. Kakor sem rekel, rad bi preprečil preiskavo, a ni mogoče. Baš premišljujem, kako naj storim, da se opravi vsa stvar že v torek jutraj, in to na kar najkrajši način. Bojim se pa, da časniki ne bomo mogli pred nosom zapreti vrat.«

Nov molk je nastal. Zdelo se mi je, da je čas vstati iz mize. »Gremo na vrto,« sem vprašala.

Vsi smo šli, in jaz sem prva krenila proti terasi. Polkovnik Julian je pobožal Jasperja.

»Lepo se je razvil,« je rekel.

»Da,« sem dejala.

»Španjoli so tako pristrčni.«

»Da,« sem rekla.

Še malce smo se obotavljali, kakor da se ne moremo odločiti. Nato je polkovnik pogledal na uro. »Hvala za slastni obed,« je dejal. »Toda pred menoj je še naporen popoldan, in upam, da mi ne zamerite, če se poslovim.«

»Oh, seveda ne,« sem rekla.

»Kar se je zgodilo, me res žalosti. Verjemite, gospa, da iz srca čutim z vami. In zdaj se mi, da mora biti stvar za vas še bolj neprijetna kakor za vašega soproga. Vsekako skušajte po končani preiskavi vse pozabiti.«

»Da, da, potrudila se bova.«

»Moj voz je ostal v drevovalu. Kdo ve, nemara bi Crawley porabil priliko... Crawley? Če hočete, vas lahko odložim pri pisarni.«

»Hvala, polkovnik,« je rekel Frank. Pristopil je in mi segel v roko. »Do skorajšnjega svidenja.«

»Da,« sem odvrnila, a pogledala ga nisem. Balasem se, da ne bi kaj preveč čital v mojih očeh in uganil, kaj vem.

Maksim ju je spremlil do avtomobila in se po njunem odhodu vrnil k meni na teraso. Prijel me je za komolec; tako sva stala in gledala po zelenih travnikih, ki so se spuščali proti morju, tja do rta.